

SARI SALTUK İLE İLGİLİ BAZI ARŞİV VESİKALARI

Some Archive Documents about Sari Saltuk

Einige Archivunterlagen über Sari Saltuk

Murat ALANDAĞLI*

ÖZ

Son dönemlerde yerli ve yabancı pek çok araştırmacı tarafından ortaya konulan ve Alevilik-Bektaşiliği farklı yönleriyle ele alan çalışmaların sayısında artış gözlenmektedir. Bu çalışmaların pek çoğunun ise; özelde bizzat Alevi-Bektaşilerden temin edilmiş belge ve vesikalardan, genelde ise resmi arşivlerden elde edilmiş belge ve vesikalardan beslenmiş olması ise ayrıca önemli bir konudur. Bu vesileyle Alevi-Bektaşiliğin alışkın olduğumuz sözel temelli aktarımının yanısıra resmi ideolojiye yansıyan veya anlaşılabilir yönü akademik bir düzlemde ortaya konulmaktadır.

Bu sonuç elbette çok daha önceleri doğru bilinen bir yanlış olarak Alevilik-Bektaşilik tarihine dair arşivlerde fazla bilgi ve belgenin olmadığı yönündeki düşüncelerin de kırılmasına vesile olmuştur. Elinizdeki çalışma bu yöndeki düşünce ve kanıların bir örnek üzerinden gidilerek daha da arka plana atılması ve benzer çalışmaların yapılmasını teşvik amacını gütmektedir.

* Öğr. Gör., Hakkari Üniversitesi, Hakkari, muratalandagli@hakkari.edu.tr.

Bu maksatla Sarı Saltuk örneğinin seçilmesi de bir tesadüften öte çok dini ve kültürel olarak çok yönlü bir kimlik etrafında düşünülmesinden ileri gelmektedir. Ve temele de acaba imparatorluğun resmi söyleminde Sarı Saltuk ile ilgili tarif ve tanımın şekli nasıldır? sorusu etrafında şekillenmiştir. Bu nedenle derinlemesine bir arşiv çalışmasından uzak ve fakat belli bir düşünce etrafında şekillenen kurguya ait vesikaların yer bulduğunu ifade etmeliyiz.

Çalışma sonunda bizler; imparatorluğun özellikle Rumeli Coğrafyasında, bilhassa Dobruca'da, Sarı Saltuk ile ilgili tanım ve tarifleri başta olmak üzere zaviye, tekkeleri, buralara ait iş ve işlemler ile kültürel ve inançsal yaşama dair bazı ipuçları elde edebileceğiz.

Anahtar Kelimeler: Sarı Saltuk, Alevi-Bektaşilik, Arşiv Vesikaları, Osmanlı İmparatorluğu.

ABSTRACT

There has been an increase in the number of studies dealing with Alevilik and Bektaşilik in different aspects, which have been recently revealed by many domestic and foreign researchers. Most of these studies are documented in person, especially from Alevilik and Bektaşilik, documents on the other hand in general, the document obtained from the official archives is also an important issue if it is fed from the vestibule. In this way, besides the verbal-based transmission of Alevism-Bektashism we are accustomed to, the direction reflected or understood in the official ideology is expressed in an academic plane.

This result has, of course, been a breakthrough in the archives of Alevism-Bektashism as a well-known mistake that is far more precise than the earlier ones. The study in your hand is aimed at encouraging the further thought and similar work to be carried out through a sample of the thoughts and the voices in this direction.

It is a coincidence that the focus of the work on Sarı Saltuk is that it is considered more religiously and culturally around a multi-faceted identity. And how is the definition and description of Sarı Saltuk in the official discourse of the empire? It is shaped around the questionnaire. For this reason, we must extend from an in-depth archival study and express that there are vocabularies of fiction that are formed around a certain thought.

At the end of the study, we will be able to get some clues about the zaviye, tekkeleri, business activities and cultural and religious life, especially in the geography of the empire, especially in Rumeli geography, especially in Dobruja.

Keywords: Sarı Saltuk, Alevism-Bektashism, Ottoman Empire, Archive documents.

ZUSAMMENFASSUNG

In letzter Zeit ist ein Anstieg von Studien von zahlreichen Forschern aus dem In- und Ausland zu verzeichnen, die sich mit den verschiedenen Aspekten des Alevitentums-Bektaschitums befassen. Es ist als ein besonders wichtiges Thema zu erwähnen, dass sich viele dieser Studien im besonderen auf Dokumente und Urkunden stützen, die persönlich von Aleviten-Bektaschiten zur Verfügung gestellt wurden, während welche sich auch im Allgemeinen auf Urkunden und Dokumente beziehen, die aus den offiziellen Archiven abstammen. Auf diese Weise wird neben der mündlich überlieferten Übertragung des Alevitentums-Bektaschitums, wie wir sie sonst kennen, auch jene Seite des Alevitentums-Bektaschitums auf einem akademischen Niveau präsentiert, welche von der offiziellen Ideologie her reflektiert oder verstanden wurde.

Freilich führte dieses Ergebnis auch zur Falsifizierung jener Vorstellungen, die in ganz frühen Zeiten fälschlicherweise als wahr angenommen wurden, wonach die Archive kaum Informationen und Dokumente über die Geschichte des Alevitentums-Bektaschitums liefern. Die vorliegende Arbeit zielt darauf ab, Ideen und Ansichten, die aus dieser Richtung stammen, einem Beispiel folgend in den Hintergrund zu stellen und ähnliche Studien – wie oben genannt - zu fördern.

Vor diesem Hintergrund ist die Wahl auf das Beispiel mit Sarı Saltuk nicht zufällig gefallen, sie resultiert eher aus dem Bemühen, sich umfassende Gedanken um eine religiös und kulturell vielschichtige Identität zu machen. Im Kern handelt die Arbeit auch förmlich von der Fragestellung: „ wie hat der offizielle Diskurs des Osmanischen Staates Sarı Saltuk beschrieben und definiert?“ Aus diesem Grund müssen wir zum Ausdruck bringen, dass die vorliegende Arbeit weit von einer eingehenden Archivstudie entfernt ist, aber den Dokumenten einen Raum gibt, die sich als Annahme um eine bestimmte Ansicht herum formieren.

Nach der Untersuchung werden wir speziell in der Region Rumelien des Osmanischen Imperiums, allen voran in Dobruca und in der Umgebung einige Erkenntnisse allen voran über die Definitionen und Beschreibungen in Verbindung mit Sarı Saltuk sowie über die Sufizellen (zaviye), Derwischklöster (tekke) und über die Arbeiten, Verfahren dort und über das kulturelle und religiöse Leben vor Ort gewinnen.

Schlüsselwörter: Sarı Saltuk, Alevitentum-Bektaschitum, Archivunterlagen, Osmanisches Imperium.

a) Sarı Saltuk Hakkında

Bir İslam misyoneri mi? Gazi Derviş mi? Babai Şeyhi mi? yoksa Hıristiyan Keşiş mi? Kimlik ve kişiliğine dair net çıkarımlar yapamadığımız Sarı Saltuk ile ilgili bazı bilgilere Seyyid Lokman, Evliya Celebi, Yazıcıoğlu gibi dönemine yakın yazarların eserlerinde tesadüf edilmektedir (Okıç, 1952: 50). Anadolu ve Rumeli'nin Türkleşmesinde önemli bir rol oynayan ve kaynaklarda daha ziyade “mücahid-gazi, gazi-derviş, alp-eren, mübarek zat, ermiş” şeklinde tarif edilen Sarı Saltuk, Sünnî, Alevî ve Bektaşî çevrelerince farklı yönleriyle benimsenmiş önemli bir kişilik, karakter olarak karşımıza çıkmaktadır (Kiel, 2009: 147-150). Yukarıda ifade ettiğimiz yazarlardan elde ettiğimiz hayli kısıtlı bilgilerin yanında, onun hayatına dair bilgilere maalesef daha ziyade menâkıbnâmelerde tesadüf edilmektedir (Ocak, 2002: VII). Bu durum şüphesiz onun tarihi kişilik ve kimliğinin tespitini zorlaştırmaktadır. Fakat özellikle Ocak, Hasluck ve Melikoff¹ gibi araştırmacılar Sarı Saltuk'un Hacı Bektaş Müridi olması hasebiyle Baba İlyas ile dolaylı bir bağlantısının bulunduğunu işaret ederler (Ocak, 1996: 184; Melikoff, 1994: 145-147; Hasluck, 199). Nitekim Deliorman'da kurduğu zaviyenin XV. yüzyılda başlayan Şeyh Bedrettin isyanına önemli bir merkez olması da bu yöndeki düşünceleri kuvvetlendirir (Ocak, 1998: 167, 183-184). Bugün Anadolu'nun değişik bölgelerinde zaviye ve türbelerine sık sık rastladığımız Sarı Saltuk (Tuğrul, 2006: 42), ülkemizde olduğu gibi Balkan coğrafyasındaki Alevi-Bektaşilerce de önemli bir Baba, Eren olarak görülmektedir².

b) Sarı Saltuk'un Dobruca'ya Yerleşmesi

Mevcut literatür incelendiğinde Sarı Saltuk'tan bahseden iki önemli kaynağın varlığını görebilmekteyiz. Bunlardan ilki eserini onun ölümünden on sekiz yıl sonra kaleme aldığını belirten İbn-i Serrâç'tır (es-Serrâç, 2015: 60, 61). Bizler Serrâç'ın eserinden onun Dobruca'ya gelmeden önce Suriye bölgesinde bulunduğunu, kumral

1 Melikoff, Bugün Deliorman'da var olan Babai grubunun toplumsal süreklilik çerçevesinde Babai isyanıyla ilişkisini sorgulamaktadır. O böylesine bir ihtimalin varlığının bile Sarı Saltuk ile Baba İshak arasındaki ilişkiyle açıklanabileceğinden dem vurmaktadır (Melikoff, 1994: 145-146).

2 “...herhalde bir taraftan Sarı Saltuk'un XIV. asırdan itibaren Bektaşî velâyetnamelerine girmesi, böylece adının heterodoksiye karışması, heterodoksinin ise, bilhassa Kanunî devrindeki, devlet emniyetini tehlikeye düşürecek dereceye varan ve ilhada kadar giden bazı taşkınlıkları, diğer taraftan Müslümanlardan başka Hıristiyan halkının da Sarı Saltuk'a olan sevgisi, hürmeti ve hayranlıkları ve bunun neticesi olarak bazı Hıristiyan azizlerine ait menkıbelerin de Sarı Saltuk'a teşmil edilmiş olması...” (Okıç, 1952: 58).

bir yapıya sahip olduğunu ve ilmi yönüyle de İbn-i Teymiyye'ye benzediğine dair bilgiler elde etmekteyiz (es-Serrâç, 2015: 324-325). Onunla ilgili bilgilere eriştiğimiz bir diğer önemli kaynak ise İbn Batuta'nın Seyahatnâme'sidir. Anlaşılan o ki Baba Saltuk Kasabası, seyyahın 732 (1331-1332) yılında Bizans'a yaptığı yolculuk esnasındaki önemli duraklarından biridir. Batuta, burada bölge halkından edindiği Sarı Saltuk hakkında menkıbevî hikâyelere eserinde yer vermiştir. Bu bilgiler he ne kadar menkıbevî olsa da tarihsel olarak bazı saptama ve değerlendirmeler yapmamıza fırsat tanımaktadırlar. Nitekim Kuzey Dobruca'daki Babadağı Kasabası'nın, XV. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Sarı Saltuk kültürünün önemli bir merkezi konumunda olduğunu bu bilgiler vesilesiyle öğrenebilmekteyiz. Peki, ama bir Anadolu Ereni veya Ocak'ın tespitlerini göre Kalenderi Dervişi olması muhtemel Sarı Saltuk, Dobruca havalisine neden gitmiştir? Bu soruya farklı iki bakış açısıyla cevap vermek yerinde olacaktır. Bunlardan ilki Anadolu Selçuklu Devleti'ndeki bir iç çekişme ve bu durumun yol açtığı zorunlu bir iskânla irtibatlıdır. Nitekim Moğolların desteğini alan kardeşi Rükneddin Kılıçarslan karşısında tutunamayan Anadolu Selçuklu Sultanı II. İzzeddin Keykavus'un, kendisine gönül bağlayan Türkmenler ile birlikte önce İstanbul'a akabinde ise Dobruca bölgesine gittiğine dair bilgiler mevcuttur. Sarı Saltuk ve Türkmenler için bir zorunluluğun ifâdesi olan bu göç hareketinin aslında Bizans İmparatoru için farklı bir anlam ifâde ettiği anlaşılmaktadır. Zira o daha çok kuzeydeki düşman tehdidine karşı bir savunma cephesi oluşturma amacıyla Türkmenleri bu bölgeye yönlendirmiştir (Ocak, 2002: 26-27; Ocak, 1996: 186-187).

Sarı Saltuk'un Dobruca bölgesine gidiş nedenlerine dair diğer bir düşünce ise Ocak'ın tespitlerine göre şekillenen daha ziyade dini mahiyette bir özelliğe sahiptir. Nitekim Ocak, daha mezarının yerini bile net olarak bilemediğimiz (Hasluck, 1995: 155-156) Sarı Saltuk'un bir Kalenderi dervişi olduğunu ileri sürmektedir (Ocak, 1992: 132-133). Ocak, Sarı Saltuk'un faaliyetlerini sürdürmek ve taraftar elde etmek maksadıyla Deliorman'a gittiğini belirtir. Ona göre Dobruca o dönemde sıradan bir yer olmanın çok ötesindedir. Nitekim Bizans İmparatorunu fazlasıyla tedirgin eden heterodoks Pavlosçuların dönem itibarıyla burada kümelenedikleri bilinen bir gerçektir. O halde Sarı Saltuk bir rastlantıdan ziyade daha çok bilinçli bir düşünceyle bu bölgeye yönelmiş olabilir (Ocak, 1998: 182-183).

Tüm bu tarihsel malumatlar bir kenara bırakıldığında Sarı Saltuk'un bu göç ve iskânı sevk ve idareye, hatta burada başlayacak olan bir isyana da öncülük ettiği anlaşılmaktadır (Ocak, 1978: 266-267). Onun burada 1293 tarihine kadar yaşadığı ve

ölümünden sonra Babadağ'ındaki zaviyesine gömüldüğü düşünülmektedir (es-Serrâç, 2015: 319-320).

c) Çalışmanın Maksadı

Ülkemizde özellikle 1990'lı yıllarda yer yer Alevilik-Bektaşilik ile ilgili çalışmaların gün yüzüne çıktığı bilinen bir gerçektir. Bu dönemden, hemen hemen birkaç yıl öncesine kadarki süreçte kaleme alınan çalışmaların kanımızca en önemli özelliği daha ziyade Alevi-Bektaşî inancına dair sözel verileri bünyesinde barındırmış olmasıdır. Bu eserlerin giderek hafızalardan silinmekte olan inanca dair sözel anlatı ve dilin korunması noktasındaki önemli katkısı yadsınamaz. Öte yandan her ne kadar temelleri çok daha eskilere gitmese de Alevilik-Bektaşilik ile ilgili arşiv kaynaklarının araştırılması, yeni harflere çevrilip yayınlanması türünden eserlerin bu dönemde pek az olduğunu belirtmek gerekmektedir. Bu eksiklik de şüphesiz bu gün üzerinde hala kimi itilafların bulunduğu pek çok konuya dair arşiv vesikasının mahfuz kalmasına zemin hazırlamış, bilgi sahibi olmamızın önüne geçmiştir. Bu minval üzere hazırlanmış çalışmalar her ne kadar bilindik bir usulle arşiv vesikası, çevirisi veya özeti şeklinde okuyucunun hizmetine sunulmuş ise de, aslında tarihi toplumsal hafızanın akademik camia ile toplumsal zümreler nazarındaki devamına ışık tutacak bir mahiyete sahiptir. Elbette ki bu çalışmaların muhtevası ele alınan konuya dair arşivlerde mevcut tüm belge, bilgilerin tespit edilip yayınlanmasından çok uzaktır. Fakat malum olduğu üzere hiç yapılmamış olmasından da elbette çok daha faydalıdır.

Günümüzde ise her geçen gün Alevilik-Bektaşilik literatürüne özellikle arşiv araştırmaları ve bulgular ekseninde hazırlanmış çalışmalar kazandırılmaktadır. Bu husustaki arayışların akademik camia nazarında da yer edinmesi sonucunda üniversitelerimizin değişik bölümlerinde Alevilik-Bektaşilik tarihi, inancı ve yol, erkân süreğine dair tezler vücuda getirilmektedir. Şüphesiz bu yayınların her biri yukarıda bahsettiğimiz eksikliğin giderilmesi noktasında önemli bir rol oynayacaktır. Öte yandan bu minvalde yayınların çoğalmasıyla bizler hem imparatorluk idaresinin dönem itibarıyla Alevi-Bektaşiliği nasıl görüp okuduğu ve hem de Alevi-Bektaşilerin yönetim mercüine bakışı ve kendi toplumsal çıkmazlarına dair izlenimleri gibi çok yönlü bir bakış elde etme fırsatına erişebileceğiz.

d) Sarı Saltuk'a Ait Arşivlerden Tespiti Yapılmış Bazı Belgeler

Elinizdeki çalışma; özellikle Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Kuyud-ı Kadime Arşivi ile Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü ve Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü fonlarından Sarı Saltuk temalı ve Bosna, Dobruca merkezli yapılan araştırmalar neticesinde tesadüf edilen belgelerin mümkün olduğunca yeni harflere çevrilmesi maksadının bir sonucudur. Bu nedenle kesinlikle Sarı Saltuk'a ait teferruatlı bir arşiv çalışması olarak algılanmamalıdır. Sadece bir dönem oldukça popüler olan ve kendi içinde eksiklikleri olduğu kadar olumlu tarafları da olan bilindik yöntem izlenerek, Balkanlar'da önemli bir kişilik olan Sarı Saltuk'a ait arşivlerde tesadüf ettiğimiz kimi belgeler ile çevirilerinin ilgisine sunulması amaçlanmaktadır. Şüphesiz bu tür çalışmalar alan, konu araştırmacıları için önemli bir başvuru ve giriş bilgisi mahiyetine sahiptir.

e) Çalışmanın Yöntemi

Çalışma; yukarıda belirttiğimiz arşivlerden elde ettiğimiz belgelerin konu ayırımına gidilmeden sergilenmesinden oluşmaktadır. Bu belgelerin her birine birer sıra numarası verilecektir. Belgelerin ayrıca yeni harflere çevrilmiş olanlarının da numaralandırması gerekmektedir. Bu nedenle bir belgeye ait tek rakamlı sıra numaralarını a, b şeklindeki ikincil numaralar izleyecektir. Bunlardan ilki belgenin orijinal görüntüsüne, ikincisi ise yeni harflere çevrilmiş olanlarını temsil edecektir. Bu esas üzere tesadüf ettiğimiz en eski tarihli belge en başa alınarak takip eden yıllara ait belgeler alt alta orijinal görüntüleri ve çevirileri şeklinde yerleştirilmiştir. Son olarak belgelerin çalışmadaki sıra numarası, buldukları arşivler, arşiv fon kodları, özetleri ve tarihleri gibi gerekli ve elzem tanım bilgilerini ihtiva eden bir tablo oluşturulmuştur³. Bu tablo şüphesiz okuyucunun ilgi duyduğu konu veya ona ait belge ve çevirisine erişme kolaylığı sağlayacaktır.

3 Bk. Tablo: I.

f) Kullanılan Belgelerin Muhtevası

İncelediğimiz belgelerden ilk olarak elde ettiğimiz bilgi, Sarı Saltuk Baba'nın Akça Hisar Dağı'nda bulunan ziyaretine bölgeden olan ilgi ve buranın fiziki şartları ile ulaşımına dairdir⁴. Ayrıca döneminin mimari ve mühendislik özellikleri ile inanç ve itikada dair bilgi, görgüyü adeta resmeden, Baba-i Atik'deki Sarı Saltuk Türbesi türbedarı ve dervişanına ait hicreler ile ilgili belge de oldukça önemlidir. Nitekim bu belge sarih bir gözle okunduğunda dönem türbesinin fiziksel ve mühendislik özellikleri ile derviş ve şeyhlere ayrılan odalar, harem, semahhane, divanhane vb. pek çok bilgiye erişilmektedir⁵. Devamını oluşturan belgelerde özellikle Ohri, Akçahisar, Bâb-i Atik, Hersek, Edirne, Bosna ve Mostar ve Balçık Kaza/Sancaklarında Sarı Saltuk Zaviyesi, Türbe ve Ziyaretgâhı hakkında özellikle müteveli, türbedârlık, postnişin atamaları, değişiklikleri vb. gibi konularda ağırlık kazanmaktadır.

4 “Akça-Hisâr Dağın'da Sarı Saltuk makâmı olub her gâh etrâf-ı vilâyetten ziyâretine adamlar gelüb râh-ı mezbûr ziyâde zaîf ve düşvâr oldukça ziyarete gelenler zahmed çekerler imiş ...”, TKG. KK. TT. d. 00027-00117.

5 “Baba-i `Atik Kasabası'nda medfûn Sarı Saltuk kuddise sırruh hazretlerinin müşrif-i harâb olan türbe-i şerîfesiyle türbedârı Şeyh Kalbî Baba ve Dervişâna mahsûs olan hücreleri...”, EV. MH.00649,00180.

A. ARŞİV KAYNAKLARI

I. Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Kuyud-ı Kadime Arşivi

TKG. KK. TT. d. 00027-00117

II. Başbakanlık Osmanlı Arşivi

Evkaf Haremeyn Muhasebeciliği Defteri (EV. HMH. d.) , 03991-00009

Evkaf Muhasebe Kalemî (EV. MH.), 00649,00180; 00649,00182; 01271,00296

Evkaf Mektubi Kalemî (EV. MKT.) 00461,00260; 00464,00044; 00655,00218; 00720,00328; 00741,00236; 00757,00154; 02061,00125; 2061,00131; 02883,00088; 00660,00116

Evkaf Mektubi Kalemî Cihat Kalemî (EV. MKT. CHT.) 00546,00196; 00766,00294

III. Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi

VGMA. d. 00877-00174

VGMA. EHMM.00713,00085

VGMA. EHMM.00730,00008

B. ARAŞTIRMA İNCELEME ESERLERİ

HASLUCK, F.W. (1995). *Anadolu ve Balkanlarda Bektaşilik*. Çev. Yücel Demirel. İstanbul: Ant Yayınları.

KIEL, Machiel (2009). “Sarı Saltuk”. DİA. C. 36.

MELİKOFF, İrene (1994). *Uyur İdik, Uyardular, Alevilik Bektaşilik Araştırmaları*. Çev. Turan Alptekin, Can Yayınları.

MUHAMMED B. ALİ İBN ES-SERRÂÇ (2015). *Tuġġabu'l-Ervâh ve Miġġabu'l-İrbâh*. Haz. Nejdet GÜRKAN, M. Necmettin BARDAKÇI, M. Saffet SARIKAYA. İstanbul: Kitap Yay.

OCAK, Ahmet Yaşar (1978). “Sarı Saltuk ve Saltuknâme”. *Türk Kültürü Dergisi*. C. XVII, S. 197.

----- (1996). *Babaîler İsyanı Aleviliğın Tarihsel Altyapısı Yabıt Anadolu'da İslâm-Türk Heterodoksisinin Teşekkülü*. İkinci Baskı. İstanbul: Dergâh Yayınları.

----- (1992). *Osmanlı İmparatorluğında Marjinal Sâfîlik: Kalenderîler (XIV-XVII. Yüzyıllar)*. Türk Tarih Kurumu Yay.: Ankara.

----- (1998). *Osmanlı Toplumunda Zındıklar ve Mülbidler Yabıt Dairenin Dışına Çıkanlar (15.-17. Yüzyıllar)*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

----- (2002). *Sarı Saltuk: Popüler İslâm'ın Balkanlar'daki Destanı Öncüsü (XIII. Yüzyıl)*. Türk Tarih Kurumu Yay.: Ankara.

OKİÇ, M. Tayyib (1952). “Sarı Saltuk'a Ait Bir Fetva”. *AÜİFD*. C. I, S. I. Ankara.

TUĞRUL, Talip (2006). *Tunceli Aleviliğinde İnanç ve İbadet (Sarı Saltuk Ocağı Örneğİ)*. Marmara Üniversitesi Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Tablo: I

Sıra No	Belgen Bulunduğu Arşiv	Arşiv Fon Kodu	Belge Özeti	Tarihi
1	Kuyûd-ı Kadime ⁶	TKG. KK. TT. d. 00027-00117 ⁷	Ohri Livası Mufassal Tahrîr Defteri'nde Akçahisar Dağın'da Sarı Saltuk Makamıyla İlgili	H.991/1583-84 ⁸
2	BOA	EV. HMH. D.-03991-00009	Akçahisar Dağın'da vâki` Saru Saltuk Ziyaretgâhı hakkında	15 Rebi`u'l-âhîr 1152 / 22 Haziran 1739
3	Başbakanlık Devlet Arşivleri ⁹	EV. MH.00649,00180	Sarı Saltuk kuddise sırruh hazretlerinin müşrif-i harâb olan türbe-i şerîfesiyle türbedârî Şeyh Kalbi Baba ve Dervîşânâ mahsûs olan hücreler hakkında	18 Muharrem 1274/8 Eylül 1857
4	BOA	EV. MH.00649,00182	Baba-i `Atık Kazası'nda medfûn merhûm Sarı Saltuk kuddesisırrhü'l-hâkk hazretlerinin Türbe-i Şerîfi ve dervîşân-ı ve hıdeması iskânına mahsûs hücreleri hakkında	28 Cemâziye'l-evvel 1274/14 Ocak 1858
5	BOA	EV. MH.01271,00296	Hersek Sancağı dâhilinde vâki` Blagay kasabası civârındaki Sarı Saltuk ve Alışah Sultan Zaviyelerinin postnişinliği hakkında	22 Ağustos 1283/3 Eylül 1867

6 Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Kuyûd-ı Kadime Arşivi

7 Defterin Yeni Numarası TKG. KK. TTd. 154 (Eski No:429/27) şeklindedir.

8 Tarih yazımlarında belgelerde tespit ettiğimiz tarihleri yazarlarımıza miladi karşılıkları yazımı usulü (Hicri-Rumi/Miladi) takip edilmiştir. Tarihlerin miladi karşılıklarının tespitinde Türk Tarih Kurumu Tarih Çevirme Kılavuzu kullanılmıştır. <http://www.ttk.gov.tr/genel/tarih-cevirme-kilavuzu/>

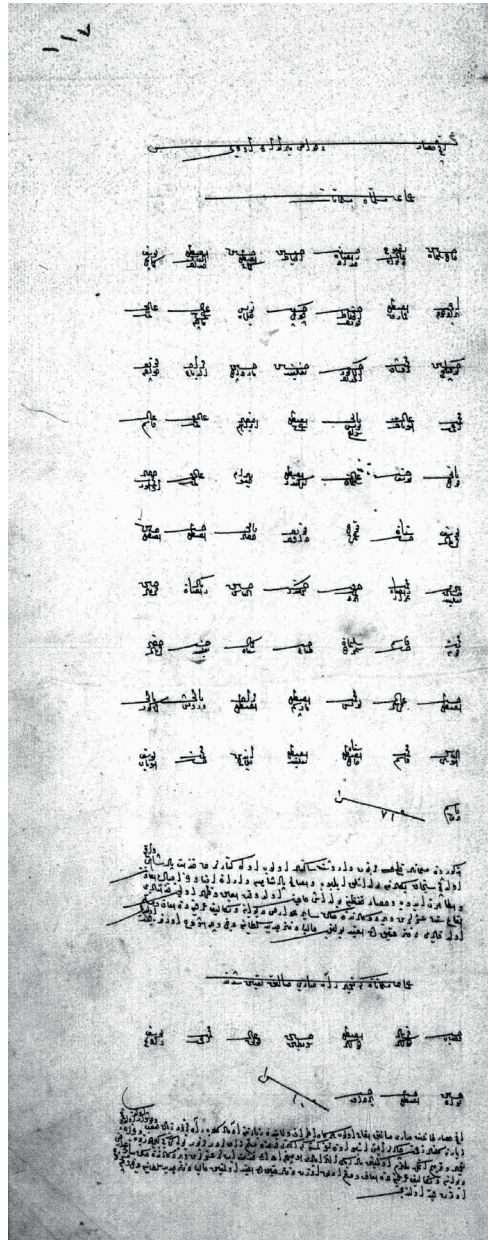
9 Bundan sonraki atıflarda BOA şeklinde yazılacaktır. Yararlanılan Arşiv Fon kodlarının sadece kısaltılmış olanları yazılacaktır (EV. MKT. Evkâf Mektubî).

6	BOA	EV. MKT.00461,00260	Edirne'de Baba-yı `Atık Kasabası'nda olup ta`miri muktezâ-i irâde-i seniyyeden bulunan Fatih Câmi`-i Şerîfi'yle Cedîd Ali Paşa Suyolları ve Sarı Saltuk Hazretleri türbe-i şerîfinin ta`miri mesârif-i hakkında	16 Recep 1285/2 Kasım 1868
7	BOA	EV. MKT.00464,00044	Baba-i `Atık Kasabası'nda vâki` Fatih Câmi`-i Şerîfi ile Cedîd Ali Paşa Su Yolları ve Sarı Saltuk Türbe-i Şerîfesinin ta`miri hakkında	25 Zi'l-ka`ade 1285/9 Mart 1869
8	BOA	EV. MKT.00655,00218	Bosna Vilâyeti dahilinde Hersek Sancağı'nda kâ'in Sarı Saltuk Zaviyesi Post-Nişîni	6 Zi'l-ka`ade 1289/5 Ocak 1873
9	BOA	EV. MKT.00720,00328	Balçık Kazası'nda kâ'in münhedim bulunan Sarı Saltuk Tekkesine âit arâzi hakkında	22 Rebi` u'l- evvel 1291/9 Mayıs 1874
10	BOA	EV. MKT.00741,00236	Bosna vilâyet-i celîlesinde Hersek kıt`asında Blagay nâm mahâlde Sarı Saltuk dergâh-ı şerîfinin post-nişînliği hakkında	23 Şaban 1291 / 5 Ekim 1874
11	BOA	EV. MKT.00757,00154	Hersek Sancağı'nda Blagay nâm mahâlde Sarı Saltuk dergâh-ı şerîfi post-nişînliği hakkında	6 Muharrem 1292/12 Şubat 1875
12	BOA	EV. MKT.02061,00125	Sultan Sarı Saltuk Türbesi Türbedârlığı hakkında	20 Haziran 1309/2 Temmuz 1893
	BOA	EV. MKT.00720,00328	Balçık Kazası'nda kâ'in münhedim bulunan Sarı Saltuk Tekkesine âit arâzi hakkında	22 Rebi` u'l- evvel 1291/9 Mayıs 1874
13	BOA	EV. MKT.02061,00131	Akçahisar Dağın'da vâki` Sarı Saltuk Zaviye ve makâm-ı vâkıfının keyfiyet ve zaviyedârlık ve tevliyet ciheti ile yollarının ta`miri hakkında	22 Kânûn-ı Sâni 1309 /3 Şubat 1894
14	Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi ¹⁰	EHMM.00713,00085	Nefs-i Baba-i `Atık Kasabası'nda medfûn Sarı Saltuk Sultan türbe-i şerîfi türbedârlığı hakkında	29 Zi'l-hicce 1313/11 Haziran 1896

10 Bundan sonraki atıflarda VGMA şeklinde atıf yapılacaktır.

15	VGMA	EHMM.00730,00008	Baba-i `Atık Kazası'nda Sarı Saltuk Baba Zaviyesi türbedârlığı hakkında	25 Cemâziyye'l-evvel sene 1318 / 20 Eylül 1900
16	BOA	EV. MKT. CHT.00546,00196	Baba-yı `Atık Kazası'nda Sarı Saltuk Baba Zaviyesi türbedârlığı hakkında	9 Temmuz 1319 / 22 Temmuz 1903
17	BOA	EV. MKT.02883,00088	Baba-i `Atık Kasabası'nda vâki` Sarı Saltuk Dergâhı Türbedârlığı hakkında	31 Mart 1320 / 13 Nisan 1904
18	BOA	EV. MKT. CHT.00766,00294	Evkâf-ı Mülhâkadan Baba-yı `Atık Kazası'nda Sarı Saltuk Baba Zaviyesi zâviyedârlığı hakkında	18 Şubat 1324 / 3 Mart 1909
19	BOA	EV. MKT.00660,00116	Mostar Kazası'nda Blagay Kasabası civârında vâki` Sarı Saltuk Zaviyesi Post-Nişîniliği hakkında	-
20	VGMA	VGM. D. 00877-00174	Mostar Kasabası'nda Blagay'da vâki` Sarı Saltuk ve Alişân Sultan Zaviyesi hakkında	-

1-(a) TKG. KK. TT. d. 00027-00117

1-(b) TKG. KK. TT. d. 00027-00117¹¹

Varak: 117/a

Nefs-i Akçahisar

An-Havâs-ı Mîrlivâ-i Ohri

Cemâat-ı Müsellemân-ı Müselmâtân

11 Burada sergilediğimiz belgelerin okunması sırasında onca yoğunluğuna rağmen gönül genişliği ve güzellikleriyle okumalarıma yardımcı olan ve baskıdan önce hızlıca kontrol ederek işimi hafifleten kıymetli büyüklerim Sayın Sevgi IŞIK ve Sayın Fatma ERDEM' şükran borçluyum. Fakat onların bu iyi niyetleri belgelerde tesadüf edilecek hatalı okumalardan kendilerini asla şahsım kadar mesul tutmaz.

Hüseyin Hacı Süleyman	Hüseyin Mardacı	Sinan Hasan
Nasuh Ali Divâne	Kırad el-debbag	Koç Hamza
Hasan Ramazan Hacı	FuadHacı	Fuad Davud
Hüseyin el-Hayat	Mehmed Ahmed	Bali Hızır
Hüseyin Mustafa Kemâni	Ali Munaf	Hasan Mustafa
Mustafa İlyas Hacı	Yunus Bali Sarraç	Hüseyin Mustafa
Yusuf Kemancı	Mustafa Hamza	Piri Hüseyin Nalband
Ahmed birâder-i Kufa	Cakır İbrahim	Mehmed Ramzan 'Azâr
Mustafa Memared	Ali Mehmed	Hasan Mehmed ...
Hasan el-Hayat Kavaf	Ali Kasım	Hasan İskender
Hasan Çökçü	Bani Koçi	Hüseyin İlyas
Yunus(Tevis) Celab	Hasan Yusuf	Bekir Ramazan
Ali Hamza Maçe	Ali Süleyman	Hüseyin Ferhad
Ali Mehmed	Mustafa İskender	Mehmed Kote
Hüseyin Tüfenkçi	Bayram Cemo	Kasım Hasan
Mehmed Aksak	Ali Mehmed	Süleyman Semerci
Hasan Alagöz el-Hadav	Hızır Mehmed Umur	Hasan Tanağ
Hüseyin Nalband	Yusuf Ferhad	Kemal Sinan
Hasan Nalband		
Sinan Mustafa Hacı	Yusuf Muyan?	Bali Derviş
Mustafa Nalband	Ali Ferhad	Mehmed Kasım
Mehmed Hasan	Mehmed Yunus	Bali Karagöz
Hasan Mustafa	Aydın Hallaç	İlyas Musa
Hızır Ferhad	Mustafa Parsim?	
Kasım Dede	Murad Mustafa	

Neferân: 71

Mezkûrûn Müslümanlar Kal'a-i mezbûre Varoşunda sakinler olub ol kenarlarda hizmet-i padişâhi vâki` oldukça Sancak Beğlerine yoldaşlık eyleyüb ve mesalih-i padişâhiye varan akka (varidat-ı akçe demek isteyebilir) ve haracilerin muâvenet ve mükâseret edüb ve Hisar hıfzına yoldaş hâsil oldukda muâyyen ve zahîr olub hizmetleri mukâbelesinde öşürlerin virdüklerinden sonra sair avânız-ı divâniyye ve

tekâlif-i örfiyeden muâf ve müsellemler oldukları defter-i âtikde mukâyyed bulunub haliyâ defter-i cedîd-i Sultâniyye dahî vech-i meşrûh üzere kayd olundu.

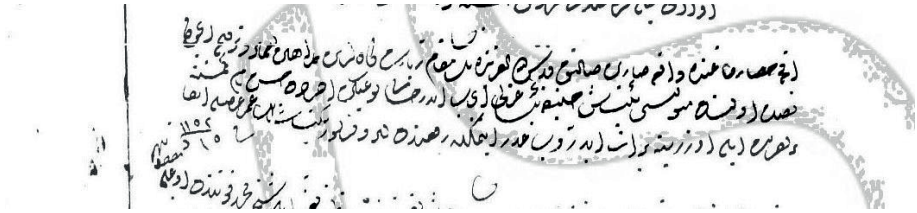
Cemâat-ı Müselmânât ki ta`mîr-i râh Sarı Saltuk ta'yîn şodend

Hasan Kasab	Mehmed Ahmed
Ferhad Dülger	Yusuf Radih
Mustafa Dülger	Hüseyn Yovan
Hüseyn Subatra	Hasan Mustafa
Ali Kulu	Hasan Pirdak

Neferân: 10

Akça-Hisâr Dağın'da Sarı Saltuk makâmı olub her gâh etrâf-ı vilâyetten ziyâretine adamlar gelüb râh-ı mezbûr ziyâde zaîf ve düşvâr oldukça ziyarete gelenler zahmed çekerler imiş iş bu on nefer kimesne ki ekserî kadîmden müsellimzadelerdir mezbûr yolu gereği gibi düzüb ve harâb oldukça ta`mîr ve termîm etmekte mültezîm olmağın mademki iltizâmları mücibince edâ-i hizmet ideler öşürlerin virdiklerinden sonra saîr avarız-ı divâniyye ve tekâlif-i örfiyeden muâf ve müsellemler olmak üzere defter-i âtikde mukâyyed olmağın haliyâ defter-i cedîd-i Sultâniyye dahî vech-i meşrûh üzere kayd olundu.

2-(a) BOA. EV. HMH. D.-03991-00009

2-(b) BOA. EV. HMH. D.-03991-00009

Akçahisar Dağın'da vâki` Sarı Saltuk kuddise sırrahü'l-azizde sahib-i makâm-ı ziyâret-gâh-ı sâ'ire merâhîn-i ma'mûr ve terfihi için nasb olunan mütevellisi Bektaş Halifenin azli icâbeder hali yoğuken aherden Hasan nâm kimesne bir takrîr? ile üzerine berat eddürüb gadretmeğın ref'inden ... mezbûr Bektaş bin Ömer 'arzıyla ifâ

Fî: 15 Rebî`u'l-âhîr sene 1152 (M. 22 Temmuz 1739)

3-(b) BOA. EV. MH.00649,00180

Baba-i `Atık Kasabası'nda medfûn Sarı Saltuk kuddise sırruh hazretlerinin müşrif-i harâb olan türbe-i şerîfesiyle türbedârı Şeyh Kalbî Baba ve Dervîşâna mahsûs olan hücrelerinin bu kerre emirnâme-i sâmi-i müşîrilerineimtisâlen meclis-i çâkerânemiz ma`rifeti ve mi`mâr kalfası ma`rifetiyle türbe-i şerîfin ve hücre-i mezkûrelerin muhtâc-ı ta`mîr bulunan mahalleri keşf ve mu`âyene kılınarak icrâ-yı ta`mîr ve termîmiyle mesârifât-ı vâki`asını mübeyyin defterdir.

Türbe-i Şerîfin mahalli

Tûlen zirâ` : 8	Bileşik: 150
'Arzen zirâ` : 8	Çelik: 25
Kad`an zirâ` : 5	Biçme tahtası: 450
Terbî`an zirâ` : 64	Kanat tahtası: 60
Direklik ağaç: 10	Mîsmar: 60
Taban: 16	Frenk engizi?: 12
Kerestelik ağaç: 10	Dolmaağacı: 100
Makaslık: 20	Kiremid: 8500

Şeyh ve Dervîşân iskânları için üç bâb odanın mahalli

Tûlen zirâ` : 16	Dörder arşûn bileşik: 200
'Arzen zirâ` : 11	Çelik: 25
Kad`an zirâ` : 5	Biçme tahtası: 600
Terbî`ân zirâ` : 86	Kanat: 75
Altışar zirâ`lık kereste direk: 26	Dolma Ağacı: 100
Beşer arşun taban: 24	Mîsmar: 75kıyye
Altışar zirâ` kerestelik ağaç: 18	Frenk engeji?: 15kıyye
Mahya ve makaslık üçer zirâ` : 32	Kiremid: 7500

Mezkûr odaların ittisâlinde vâki` olacak bir bâb Semâhhâne mahalli

Tûlen zirâ` : 8	Bileşik: 150
‘Arzen zirâ` : 8	Çelik: 30
Kad`an zirâ` : 5	Biçme tahtası: 450
Terbî`ân zirâ` : 64	Kanat tahtası: 60
Direklik ağaç: 10	Mismar: 60kıyye
Taban: 16	Frenk engeji?: 12kıyye
Kerestelik: 10	Dolma Ağacı: 100
Mahya ve makaslık: 20	Kiremid: 8500

Derûnunda vâki` olan sundurma ve dîvânhane

Tûlen zirâ` : 8	Çelik: 25
‘Arzen zirâ` : 6	Biçme tahtası: 450
Kad`an zirâ` : 5	Kanat: 60
Terbî`ân zirâ` : 36	Mismar: 60kıyye
Direklik: 10	Frenk engeji?: 120kıyye
Taban: 16	Kiremid: 8500
Kerestelik: 10	Be-hesâb-ı terbî`i : Zirâ` 323
Makaslık: 20	12920
Bileşik: 150	

Harem havlusunda inşâsı lâzım gelen iki bâb odanın mahalli

Tûlen zirâ` : 14	Biçme tahtası: 450
‘Arzen zirâ` : 10	Kanat tahtası: 60
Kad`an zirâ` : 5	Mismar: 60 kıyye
Terbî`ân zirâ` : 100	Frenk engeji?: 12 kıyye
Kerestelik: 12	Kiremid: 6000
Direklik: 10	Kerpiç: 10000
Taban: 16	Terbî`i zirâ` : 124 / 3100
Makaslık: 20	Mahalli ... zirâ` 25
Bileşik: 130	

Tekye-i mezkûrun dâhilen ve hâricen duvârlarının cüzleri

Tûlen zirâ` : 135 mahalli ... zirâ` 35

Kad`an zirâ` : 3

Kerpiç: 10000

Kiremid: 15000

4725

Yekûn-ı evvel: 16920

Yekûn-ı sâni: 3100

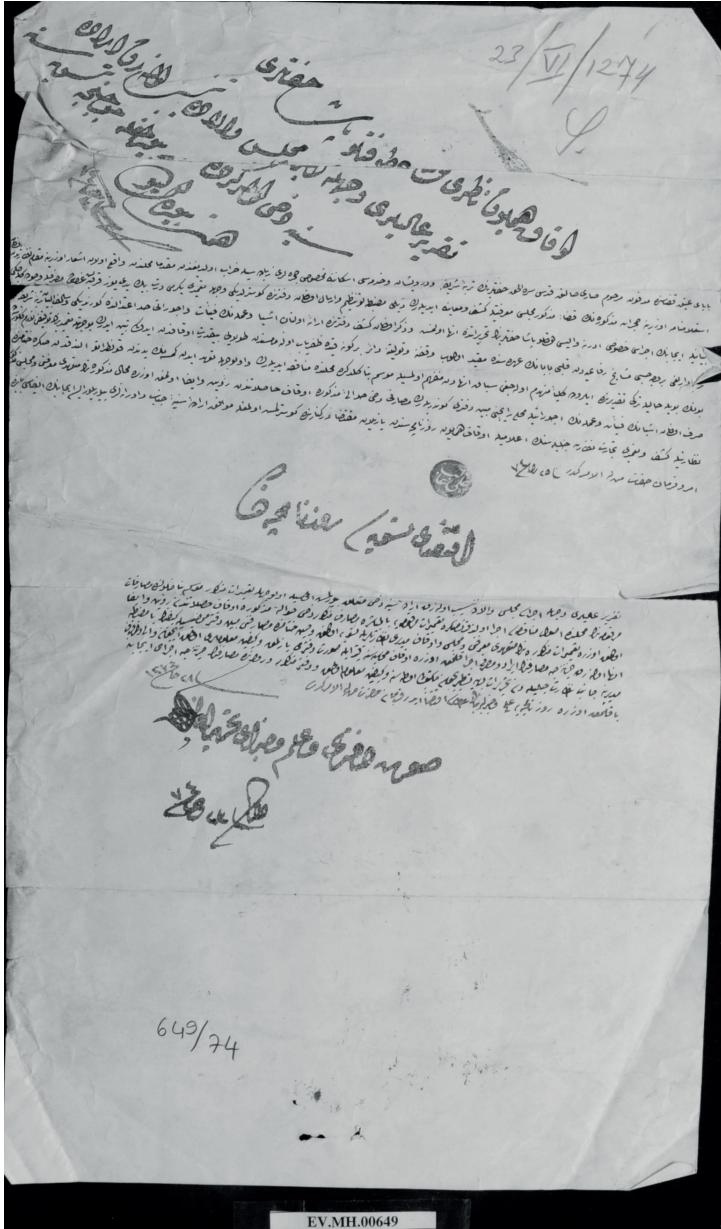
Yekûn-ı sâlis: 4725

24745

Şeyh Kalbî Baba Dâ`îlerinin Baba-yı `Atık'de kâ'in Post-nişini olduğu Sarı Saltuk kuddise sırruh hazretlerinin Dergâh-ı şerîfi müşrif-i harâb olduğundan icrâ-yı ta`mîr ve termîmi zımnında evvel emirde keşf ve münâkasasıyla defter ve mazbatasının irsâli icâb icâde-i nezâret-i celile-i evkâf-ı hümâyûn idüğü beyân-ı `âlisiyle dergâh-ı şerîf-i mezkûrun ma`rifet-i bendegânemizlefenn-i mi`mâriye tatbikan keşf ve mu`âyenesiyle lâzım gelen defterinin bâ-mazbata sür`at-i irsâl ve takdîmi irâde-i `aliyyesini şâmil mukaddem ve mu`ahhar şeref-vürûd olan emirnâme-i sâmi-i müşrifîlerinin mezâmîn-i münîfi ma`lûm-ı bendegânemiz olub meclis-i bendegânemiz ma`rifeti ve Naccar kalfası ma`rifetiyle dergâh-ı mezkûrun inşâ olunacak mahalleri lede`l-mu`âyene şeyh mûmâ-ileyh ile dervîşân fukarâsı iskânları için iki bâb oda ve bir semâhhâne ve dergâh-ı şerîf-i mezkûr lede`l-mesâhe terbi`an 324 zirâ`a bâliğ olub beher zirâ`ı 40 ar ve harem havlusunda eşîği? icâb eden iki bâb oda mahalli terbi`ân 124 zirâ` olarak beher zirâ`ı 25 er ve dâhilen ve hâricen etrâf ve duvârları 135 zirâ` olub beher zirâ`ı 35 er gurûşdan bi`l-hesâb müceb-i bâlâsı 24745 gurûş mesârifle vücûda geleceği keşf ve tahmîn kılınmış olduğunun mübeyyin bâlâsı defterlü mazbata-i çâkerânemiz terkîm ve takdîmine cür`et olunmakla ol bâbda ve her hâlde emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

18 Muharrem 74

4-(a) BOA. EV. MH.00649,00182

4-(b) BOA. EV. MH.00649,00182(b)

Evkâf-ı Hümayûn Nâzırı utûfetlü paşa hazretleri takrir-i âlileri vechiyle takrir Meclis-i Vâlâda tensîb olunarak irâde-i senîyyedahî olunur ki... buyrulmağla mûcibince tesviyesine himmet buyrula deyü

Fî: 3 Cemâziye'l-evvel sene 74

Baba-i `Atîk Kazası'nda medfûn merhûm Sarı Saltuk kuddesisürhü'l-hâkk hazretlerinin Türbe-i Şerîfi ve dervişân-ı ve hıdeması iskânına mahsûs hücreleri ziyadesiyle harab olduğundan mukaddemâ mahallinden vâki` olan iş`âr üzerine makâm-ı nezâret-i penâhiyi istilâmaneme üzerine hücerat-ı mezkûrenin kaza-i mezkûre meclisi marifetiyle keşîf ve muâyene edilerek zeyl-i mazbatalu tanzîm ve irsal olunan defterde gösterildiği vecihle ta`mîri yirmi dört bin yedi yüz kırk beş gurûş mesârifla vücûda geleceği beyanıyla icabının icrâsı hususı Edirne Valisi devletlü Paşa Hazretlerinin Tahriratında inhâ olunmuş ve zikr olunan keşîf defterinde irâene olunan eşya ve amelenin fiyat ve ücrâtı hatt-i i'tidalinde görüldüğü salîfû'l-beyân berât-ı şerif zaviyedârlığı ber-vech-i hasebi meşâyih-i Rufâiyyeden Kalbî Baba'nın `uhdesinde mukayyed olub vakfına ve tevfiyetine daîr bir güne kayda zaferyâb olamamasından dolayı bi kudret evkâfdan idüğü te`yit ederek ta`mîrinin tevnizi lâzım gelirse de bunun böyle haliye terki takdirinde ilerüde külliyyen münhedim olacağı siyak-ı inhadan münfehim olmasıyla mevsim yine geldikde mahallinde münâkasa edilerek ve ol vecihle eden kimesnenin yedinden kontaratlu alındıktan sonra hakkında sarf olunan eşyanın fiyat ve amelenin icretiyle mahal-i raicini mübeyyin defteri gönderilerek mesârifatı mezkûre evkâf hasılatından rü'yet ve îfâ olunmak üzere mahâl-i mezkûrenin... ma'arifetiyle ve meclis-i mezkûr nezaretiyle keşîf ve ta`mîri-i ticaret-i celîlesinin i`lâmıyla evkâf-ı hümayun Ruznâmcesinden yazılan muktezâ-i derkenârında gösterilmiş olmağla muvafık irâde-i senîyye-i cenâb-i daverâneleri bildirilür ise icâbın ifâsı bâbında emr-ı fermân hazret-i menlehü'l-emrindir.

Fî: 25 Recep sene 74

Takrîr-i âlileriveçhile icrâsı meclis-i vala da tensib olunarak irâde-i senîyye dahî buyrulmuş olmasıyla ol vecihle ta`mîrât-ı mezkûr mevsim bina hululünde mesârifâtı merkûmanın mahallinde usûl-ı münafazası icrâ olunduktan sonra ta`mîrât-ı merkûmaya bi'l-mübaşere mesârif-i mezkûr dahî havale-i mezkûre evkâf hasılatından rü'yet ve ifâ olunmak üzere ta`mîr-i mezkûrenin müte`ahhidi ma`rifeti ve meclis ve evkaf müdür nezâretleriyle tevsiye olunmak ve hin-i hitâmında mesârifâtı mübeyyin defter-i mahsûsuiyle keyfiyetin bâ-mazbâta inhâ olunarak hey'etince mesârifâtın ibra ve de mesârfı icrâ kılınmak üzere evkaf muhâsebesine kayd ile sûret-i defteri yazılmak ve keyfiyet-i ma'lumatları olmak için Vali ve Evkaf Müdürüne cenîb-i nezâret-i celîleden tahrîrât-ı behiyye tasdîr için mektûbi odasına ve keyfiyet ma'lûm olmak ve defter-i mezkûr ve... mesârufâtının hazinece icrâ-i icabına bakılmak üzere... ilm-ı haberlerinin i`tâsı iktiza' eder fermân hazret-i menlehü'l-emrindir.

Fî: 28 Cemâziye'l-evvel sene 1274

5-(b) BOA. EV. MH.01271,00296

Evkâf-ı HümâyûnNezâret-i Celîlesine

‘Atûfetlü Efendim Hazretleri

Hersek Sancağı dâhilinde vâki` Balagay kasabası civârında Sarı Saltuk ve Alişah Sultan Zaviyelerinin şehriye 300 gurûştâ’âmiye ile postnişin bulunan Celaleddin Babanın bilâ-veled vefâtına mebni zâviye-i mezkûre postnişinliği Şeyh Hacı Mehmed Kadiri Efendiye ihâle olunarak ma’âş-ı mezkûr hazîne-i celîle-i maliyece tesviye ve îtâ buyurulmakda olduğu ve zâviye-i mezkûrun ihyâ ve î’mârı için taraf-ı vâlâ-yı cenâb-ı serdar-ı ekremîden tedârik ve mübâyi’a buyurulmuş olan değirmen ve bağ gibi ba’zı şeyler vakf olunarak bunların tevliyyetini dahî Şeyh-i mûmâ-ileyhe ihâle olunmuş idüğü vakfiyesinde musarrâh bulunduğı ve Şeyh-i mûmâ-ileyh el-yevm ber-hayat olduğu halde ‘asâkir-i şâhâne imamlığından mütekâ’id İsmail Hasan? El-hamdî Efendi’nin istid’â-yıvâkı’ası üzerine mezkûr postnişinliğin mûmâ-ileyh ‘uhdesine ihâlesi hakkında makâm-ı celîle-i ‘atûfilerinden vukû` bulan emr ü iş`âr mücebince icâbının icrâsı zımnında livâ-i mezkûr mutasarrıfılığından tanzîm olunan mazbata efendi-i mûmâ-ileyhi`tâ kılındığı ve bu keyfiyet kendisinin mağdûriyyetini müstelzim bulunacağı beyânıyla îfâ-yı muktezâsı Şeyh-i mûmâ-ileyh tarafından iltimâs olunmuş ve vâki`an bu keyfiyet mülkiyece bilinecek ve tasdik olunacak mevâddan ise de zâviye-i mezkûre zât-ı vâlâ-yı serdar-ı ekremîden î’mâr ve ihyâ olunarak ve postnişinliği dahî vukû` bulaniş`âr üzerine Şeyh-i mûmâ-ileyh tevcih ve ihâle buyurularak yedine bir kıt’a berât-ı şerîfe dahî îtâ olunmuş olmasına ve böyle bâ-berât-ı şerîfe postnişin bulunan ve el-yevm ber-hayat olan zâtın (silik) aherinin ikâmesi ‘ind-i vâlâ-yı ‘atûfilerinde tecvîz buyurulmayacağını yakînen bildiğime nazaran bu bâbda olan ma’lûmât-ı ‘âcizânemin ‘arz ve ihtarına ibtidâr eylerim ol bâbda emr ü irâdehazret-i men lehü’l-emrindir.

4 C.Evvel 84 ve 22 Ağustos 83

6-(b) BOA. EV. MKT.00461,00260

Hüve Mektûbi Odasına

Edirne'de Baba-yı `Atık Kasabası'nda olup ta`mîri muktezâ-i irâde-i seniyyeden bulunan Fatih Câmi`-i Şerîfi'yle Cedîd Ali Paşa Suyolları ve Sarı Saltuk Hazretleri türbe-i şerîfinin altmış iki bin iki yüz yetmiş beş gurûş mesârif-i keşfiyyesinden mahâllinde münâkasası bi'l-icra yedi bin iki yüz yetmiş beş gurûş noksanıyla elli beş bin gurûşla Hacı Ligor Kalfa mübâşeret iderek evkâf müdürü sabık Ayni Efendi zamanında kalfa-i merkûm elli iki bin dört yüz elli buçuk gurûş i'tâ kılınmış ise de hayrat-ı mezkûre ikmâl olunamayarak nakıs kaldığına tekrar icrâ kılınan keşiflerinde otuz bu kadar bin gurûşluk yapılmış işin bulunub ikmâlî nihayet yirmi beş bin gurûşa mütevakıf olunduğu ve bunun on üç bin yüz yetmiş gurûşa kalfalardan istirdâd olunacağı gibi iki bin beş yüz kırk dokuz buçuk gurûşa i'tâ olunmayub evkâf-ı sandığında bulunan mevcûddan ve yedi bin iki yüz yetmiş beş gurûşunun dahî münâkasadan ve iki bin yetmiş beş gurûşunun açıktan olarak hazine-i evkâf-ı hümayundan sarfı lâzım geleceği beyân üzerine mukaddemâ makâm-ı âlî-i nezâret penahîden olunan istilâm üzerine hayrât-ı şerîfe-i mezkûrenin tekrar keşfi icrâ olundukda ikmâl-i noksanın on beş bin dört yüz gurûşa menût olduğu anlaşulub ancak kalfalardan redd-i lâzım gelen on üç bin yüz buçuk gurûşun kalfaların hâl ve malları mütehâmmil olmadığı hasebiyle yalnız beş bin beş yüz gurûşa sonradan tahşil olunabilüb anın dahî emâkin-i mezkûrun en ziyade noksan bırakılan mahallerine sarf olunduğu ve evkaf sandığında mevcûd bulunan iki bin beş yüz kırk dokuz buçuk gurûş dahî türbe-i mezkûre ta`mîrâtına sarf ile edile ikmâl olunduğu beyân kılınmış ise de ta`mîrât-ı mezkûrenin fenn-i mimâriye tatbîkan keşif defteri olmadığından hadd-i i'tidâlî bilinmemiş olmasıyla mezkûr mahâlde keşif olunarak usûl-ı vecihle bir kıt'a defterinin irsâlî hususuna muahhâren makâm-ı âlî-i nezâret-i penahîden yazılan tahrîrâtına cevâben varîd olan inhâ ve merbut mazbata ve defter-i keşfe nazarân zikr olunan Fatih Câmi`-i Şerîfi ile Cedîd Ali Paşa Câmi`-i Şerîfinin gayr-i ez-enkaz-baha ve münâkasa on altı bin gurûşa muhtac olduğundan icabının icrâsı beyân olunmuş ve kabul bi'l-müracaa mahâll-i mezkûrda vâki` Fatih Sultan Mehmed Hân Hazretleri Câmi`-i Şerîfi ile Cedîd Ali Paşa Câmi`-i Şerîfi Su Yolları ve Sarı Saltuk Hazretleri Türbe-i Şerîfinin altmış iki bin iki yüz yetmiş beş gurûş mesârifla icrâ-i ta`mîri emr-i irâde-i seniyye-i iktizasından olduğu kuyûddan ve icabının icrâsı hususuna daîr fî 4 Sefer sene(?) 280 tarihiyle makâm-ı âlî-i nezâret-penahîden mahalline tahrîrân

7-(b) BOA. EV. MKT.00464,00044

Hüve

Edirne Vilâyet-i Celîlesine ve Evkâf Müdürlüğü'ne

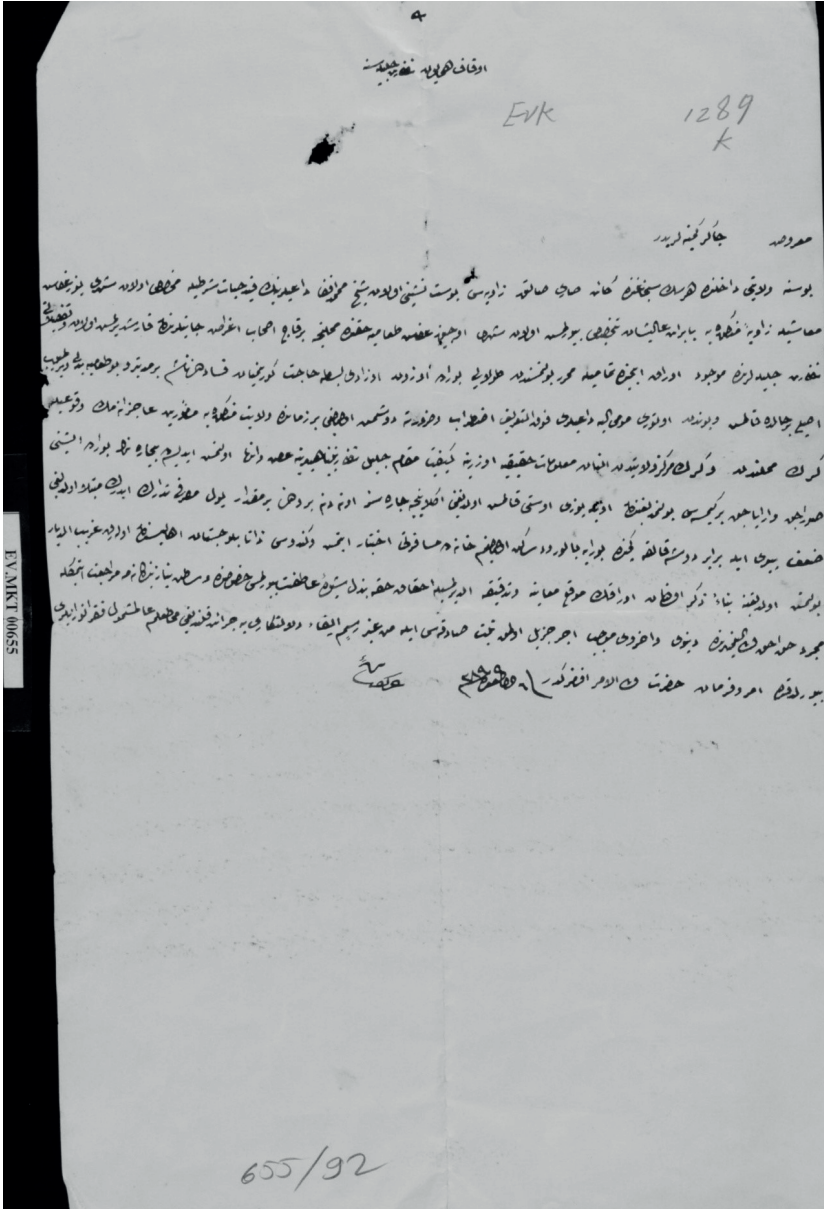
Baba-i `Atik Kasabası'nda vâki` olub mukaddemâ altmış iki bin iki yüz yetmiş beş gurûş mesârifle ta`miri muktezâ-i irâde-i seniyyeden olan Fatih Câmi`-i Şerîfi ile Cedîd Ali Paşa Su Yolları ve Sarı Saltuk Türbe-i Şerîfesinin tevsiyesi mahallince icrâ kılınan münâkasada yedi bin iki yüz yetmiş beş gurûş noksanıyla Haçi Liğor Kalfa'ya meclisçe bi'l-ihâle mesârif-i merkûmeye mahsûben müdir-i esbâk Ayni Efendi zamanında elli iki bin dört yüz elli buçuk gurûşa ta`mir olunmuş ise de merkûm ta`mirâtı mezkûre-yi ikmâl etmediği ve zimmetinde mebâlig-i mezkûreden yedi bin altı yüz buçuk gurûş kaldığı ve hayrât-ı mezkûrenin ikmâli noksanı gayr-ı ez-inkâzû'n-bahâ ve münâkasa olan altı bin gurûş mütevâkîf olduğu mukaddemâ mahallinden bâ-mazbâta iş`âr ve tanzîm olunan keşif defteri tesyâr kılınmış ve keyfiyet ol vakit Ticâret Nezâret-i Celîlesiyile bi'l-muhâbere yazılan îlâmda hayrât-ı şerîfe-i mezkûrenin merkûma meclisçe ihâle edilerek olduğu kefile rabt kılınmamış idüğü mahallinden tevârüd eden evrâk me`âlinden anlaşıldığı ve bu misillü ebniyenin ta`mirâtına mukuân ihâle edüde kefile kim rabt etmemiş ise vukû` bulacak ziyânın hasebü'l-me`mûriyeden tazmîn edilmesi usûl-i câriye muktezâsında bulunduğu ve hayrât-ı mezkûrenin ta`mirâtı dahî ber-vech-i muharrer müte`ahhid-i merkûma müdir-i esbâk mûmâ-ileyh zamanında meclisçe ihâle kılınmış olması cihetiyle merkûm kalfanın sahîhân-ı kefilî olmayub da zimmet-i mezkûrenin andan tahsîli mümkün olamadığı sûrette ber-mûceb-i usûl-ı meclisçe te`mîn meclisin ol vaktindeki hey`etinde re`isi ve a`zâ bulunanların kefil ahzında olan tekâsüllünden dolayı mikdârı ma`âşları nisbetince kendülerine te`mîn-i iştirâ edilerek ve tahsîl edilerek ta`mirât-ı mezkûreye sarf ile ve ol mikdâr salîfü'l-beyân ikmâl-i noksan için lüzumu iş`âr olunan on altı bin gurûşdan tenzîl ve mahsûb edilmesi lâzım geleceği gösterilmiş ve bu halde üst tarafına iktizâ eden sekiz bin üç yüz doksan dokuz buçuk gurûşunda yedi bin iki yüz yetmiş beş gurûşunun dahî mukaddemâ hayrât-ı mezkûrenin irâde-i seniyyesi şeref-sunûhundan sonra mahallinde icrâ olunan münâkasada tenzîl kılınan akçeye mukâbil olmak üzere hâsilât-ı evkâfdan verilmesi kûsûr kalan bin yüz yirmi dört buçuk gurûşun tahsîl-i î`tâ ve karşuluğu olmamasından dolayı tasarrûfât-ı kâmileye binâ`en yedirülüb keşif eden mesârifâtı olan ve î`tâsına irâde-i seniyye buyrulan marûl-beyân altmış iki bin iki yüz yetmiş beş gurûşa tecâvüz ettiklerilerek ta`mirât-ı mezkûrenin ikmâl-i tesviyesi evkâf muhâsebecisinden ifâde ve mübâşir-i tecâvi tekrâr tanzîm olunan suret-i defteri

leffen bas ve i`tâda ve keyfiyet Edirne Evkâf Müdürü ref`etlü Bekir dahî bâ-tahrîrat tahsîse beyân ve hitâben kılınmağın ber-vech-i muharrer icrâ-i muktezâsı husûsunun himem-i `aliyye-i dâverânedede şayân buyrulması bâbında.

Fî: 25 Zî'l-ka`ade sene 85

Yazıldı

8-(a) BOA. EV. MKT.00655,00218

8-(b) BOA. EV. MKT.00655,00218

Hüve

Evkâf-ı Hümayûn Nezâret-i Celîlesine

Ma'rûz-ı Çaker-i kemîneleridir

Bosna Vilâyeti dahîlinde Hersek Sancağı'nda kâ'in Sarı Saltuk Zaviyesi Post-Nişîni olan Şeyh Mehmed Efendi daîlerinin kayd-ı hayat şartıyla mahsus olan şehri yüz gurûş ma'aşla zaviye-i mezkûreye bâ-berât-ı `âlîşân tahsîs buyrulmuş olan şehri üç yüz gurûş taamiye hakkında mahallince birkaç ashâb-ı i'tirâz canîblerinden karıştırılmış olan ve tafsilâtı nezâret-i celîlelerinde mevcûd evrâk içinde tamamıyla muhârrer bulunmasından dolayı burada uzun uzadı basta hacet görünmeyen fesâddan naşi bir müddet beru bu taamiye bedeli verilmeyüb asılı bir halde kalmış ve bundan ötürü mûmâ-ileyh daîleri fevka't-ta'rif ıztırab ve zarurete düşmüş olduğu bir zamanda vilâyet-i mezkûreye me'mûriyet-i acîzanem vukûyla gerek mahallinden ve gerek merkez-i vilâyetten alınan ma'lumât-ı hakîka üzerine keyfiyet makâm-ı celîle-i nezâret-i penahîlerine arz ve inhâ olunmuş idiye de bi'çarenin burada işini soracak ve arayacak bir kimsesi bulunmadığından öyle yüzü üstü kalmış olduğunu anlayınca çaresiz öteden beriden bir mikdâr yol masrafı tedârik ederek mübtelâ olduğu zâf-ı piri ile beraber düşe kalka geçende buraya bi'l-vurûd sakîn olduğum hanede müsâfereti ihtiyâr etmiş ve kendisi zaten Belucistan ahâlisinden olarak garibü'd-diyâr bulunmuş olduğuna binâ'en zikr olunan evrâkın mevkî'-i muâyene ve tedkîke aldırılmasıyla ihkâk-ı hâkka bezl-i şive-i atfet buyrulması hususunda ve sakîn-i niyâz-bendegâneme müracâat etmekle mücerred hakk-ı ehakk veliyyü'n-na'mîlerinde dünyevî ve uhrevî mucîb ecr-i cezbel olmak niyyet-i sadıkası ile min gayr-ı resmin ifâ-i delâletkâriye cür'et kılındığı muhât-ı ilm-i âlem-şümûl fukâra nüvâzileri buyruldukda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emr efendimizindir

Fî: 6 Zi'l-ka`ade sene 289

9-(b) BOA. EV. MKT.00720,00328

Varna Mutasarrıflığı'na ve Evkâf Muhâsebeciliğine

Balçık Kazası'nda kâ'in münhedim bulunan Sarı Saltuk Tekkesine merbut arâzi kırk beş seneden berü Maliye Hazine-i Celîlesinden zabtla ta'şîr olunmakta olduğu Varna Evkaf Muhâsebeciliği tarafından bâ-şıkka iş`âr olunmuş ve ol zamandan berü zaviye-i mezkûreye merbut olan arazi hasılat-ı öşriyenin hazine-i celîle-i mezkûreden zabt olunması mezkûr zaviyenin mevcûd ve ma'mûr olmadığından naşi idüğü anlaşılmış olduğundan zaviye-i mezkûre münhedim olarak el-yevm sırf arsa-i haliyyemidir ve hasılat-ı öşriyyesi sene be sene ne mikdâra baliğ olmaktadır buralarının bi't-tahtîk iş`ârı lâzım geleceği varîdât idâresinden bâ-der-kenâr ifâde olunarak sûret-i hâl mezkûr muhâsebeciliğe dahî yazılmış olmağla muktezasının ifâsı bâbında irâde efendim hazretlerindir.

Fî: 22 Rebî`u'l-evvel sene 291

Tarihiyle sebt

10-(b) BOA. EV. MKT.00741,00236

Hüve

Divân-ı Ahkâm-ı Adliye Nezâret-i Celîlesine

Ma'rûz-ı fakirâneleridir ki

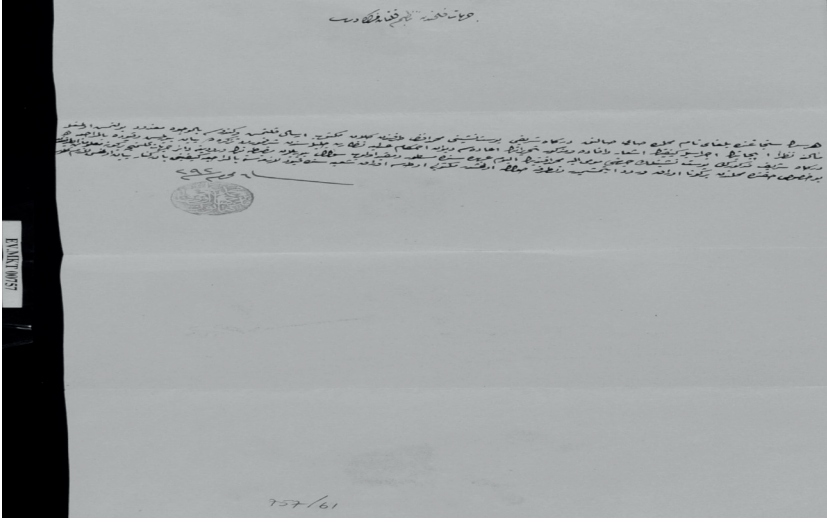
Bosna vilâyet-i celîlesinde Hersek kıt`asında Balagay nâm mahâlde Sarı Saltuk dergâh-ı şerîfinin post-nişînine daîr himem-i celîleleriyle âsârıyla bu kerre almış olduğum berât-ı âlîşanın hükmü olan icrâ alınamıyor bu da yine hasım olan Hamid Efendi `uhdesinde mazbata edilerek evkâf-ı hümayun nezâret-i celîlesine takdîm kılınmış olduğundan neşet ediyor bu ise bütün bütün gadrimi mucîb olduğu şöyle dursun dört seneden berü evlâd-ı iyâlimden dûr olduğum gibi berât-ı şerîfin hükmü icrâ olunmayışından bir kat daha Bosna'da esir kaldığımdan ve buna ise müslim olan merhamet-i seniyyeleri razı olamayacağı cihetle yedimde bulunan berât-ı şerîfin seriân hükmünün icrâsı zımmında nezâret-i müşârün-ileyhâdan Bosna Vilâyet-i Celîlesine bir kıt'a telgraf keşide ettirilmesi hususunu hasseten istirhâm eylerim.

Ol-bâbda emr u fermân hazret-i menlehü'l-emrindir

Fî: 23 Şaban sene 91

Bende Hadi Baba

11-(a) BOA. EV. MKT.00757,00154

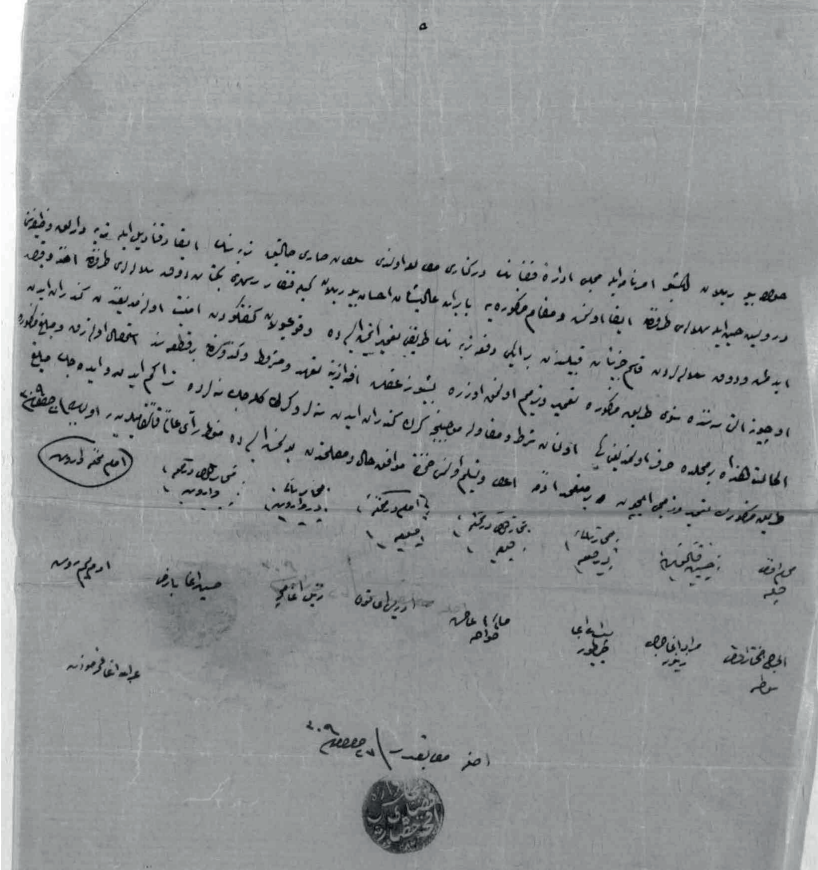
11-(b) BOA. EV. MKT.00757,00154

Cihât Kaleminden tanzîm kılınan müzekkeredir

Hersek Sancağı'nda Balagay nâm mahâlde Sarı Saltuk dergâh-ı şerîfi postnişini Mehmed Efendi tarafından gelen mektub irsâl kılınmış ve gendüsü bi'l-vücuha mağdûr bulunmuş olmağla meâlîne nazaran icabının icrasıyla keyfiyetin iş`âr ve ifâde ve mezkûr Tahrîrâtın iadesi divân-ı ahkâm-ı adliye nezâret-i celîlesinden şeref-mevrûd tezkîrede beyân buyrulmuş ve kuyuda bi'l-mürâcaa dahî dergâh-ı şerîf-i mezkûrun postnişinlik ciheti mûmâ-ileyh Mehmed Efendi'nin el-yevm `uhdesinde mastur ve mukâyyed olub suâl buyrulan mazbatanın vüruduna daîr Cihat Kalemince bir güne ma'lûmât olmadığından bu husus hakkında mahallinden bir güne evrâk vurûd etmiş midir ve ne tarafa havale olunmuşdur mektûbi odası evrâk şu'besinde kuyud-ı lâzîmesine bi'l-mürâcaa keyfiyeti bâ der-kenâr-ı beyân olunması lâzım gelür

Fî: 6 Muharrem sene 292 - Mühür: Mehmed Ali

12-(a) BOA. EV. MKT.02061,00125

12-(b) BOA. EV. MKT.02061,00125

Hüve

Havâle buyrulmuş iş bu emîrnâmeyle meclis-i idâre-i kasabanın der-kenârî mütâla`a olunudu

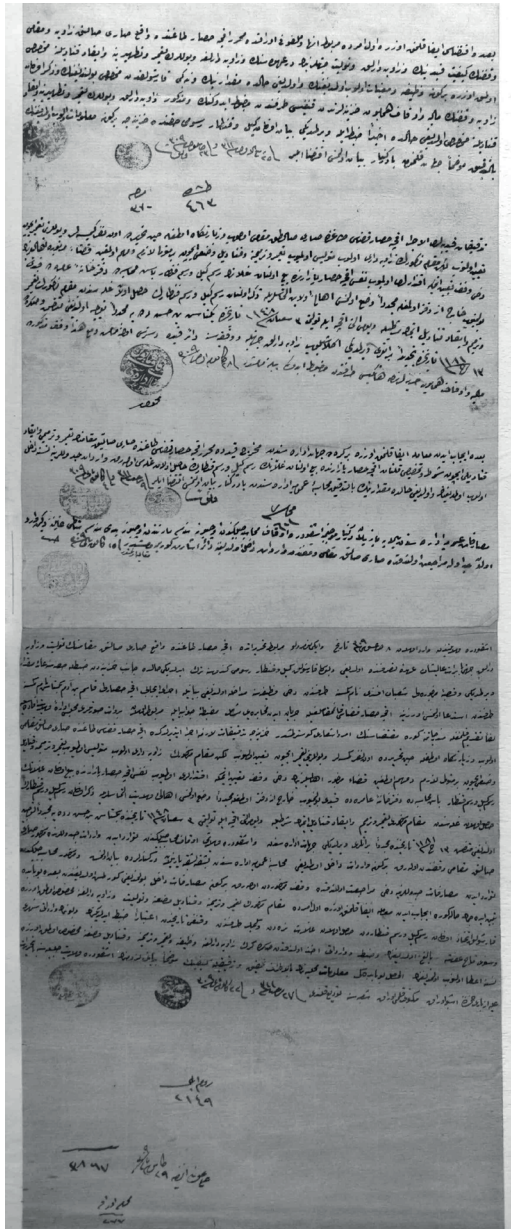
Sultan Sarı Saltuk Türbesi'nin îkâd-ı kanâdilîne türbedârılık vazîfesini Derviş Hüseyin ile sülâlesi tarafından îfâ olunmuş ve makâm-ı mezkûreye bâ-berât-ı `âlîşân îhsân buyrulmuş keyl-i kantar resimleri Bektâşûn? sülâleleri tarafından ahz u kabz

edilmiş ve vudûn sülâlerden Kasım ceriyân kabîlinde bir iki def'a türbenin tarîkini ta'mîr etmiş ise de vukû` bulan goft u guydan emniyet olamadığından güzerân eden üç yüz altı senesinde senevî tarîk-i mezkûre ta'mîr ve termîm olunmak üzere beş yüz gurûş ifrâzına ta'ahhüd meşrût ve kendüsünün bir kıt'a sened istihsâl olarak ve meblâğ-ı mezkûre el-hâlet-i hâzihi bir mahalde sarf olunmadığı gibi olunan şart ve mukâvele-i mûcibince gerek güzerân eden seneler ve gerek gelecek senelerde terâkim iden ve edecek mebâlîğ tarîk-i mezkûrun ta'mîr ve termîmi için bir müte`ahhide i` tâ ve teslîm olunması zımmında muvafık-ı hâl ve mesâlihâdan bulunmuş ise de menût-ı re'y-i `âlî kâ'im-makâmhlklardan ol bâbda

20 Haziran sene 309

Muharrem Efendi	Şuayyib Ağa
Hüseyin	Salim Ağa Hasan Havace
Muhtâr-ı Sâni der-Kasaba	İdris Ağa Tuk
Muhtâr-ı Evvel der-Mahalle-i Kale	Zeynel Ağa
İmam der-mahalle-i Kale	Hüseyin Ağa
Muhtâr-ı Sâni der-Varud	...
Muhtâr-ı Evvel der-Varud	Abdullah Ağa
İmam Mahalle-i Varud	Aslına mutâbıktır
El-Hacc muhtar Efendi Sulta	Fî: 27 Haziran sene 309
Murad Ağa Hacı	Akçahisar Kazası Muhtarı

13-(a) BOA. EV. MKT.02061,00131

13-(b) BOA. EV. MKT.02061,00131

Ba'ade-i iktizâsı ifâ kılınmak üzere evvel emirde merbut inhâ ve melfufu evrâkda muhârer Akçahisar Dağın'da vâki` Sarı Saltuk Zaviye ve makâm-ı vâkıfının keyfiyet ve zaviyedârlık ve tevliyet cihetinin deruhtesinin ve zaviyedârlığa ve yolların ta`mîr ve tathîrine ve ifa ve... mahsus olmak üzere bir güne vazîfe ve mukâyyed olub olmadığının ve olduğu halde mikdârının ve yine ki karşuluğundan mahsus bulunduğundan ve zikr olunan zaviye vakfının maliye ve evkaf-ı hümayun hazinelerinden kangisi tarafından mazbut edüğünün ve mezkûr zaviyedârlık ve yolların ta`mîr ve tathîrine ve ifa kanadıyla mahsus olduğu halde aheren mazbata ile verildiği beyan olunan Kil ve Kantar rûsumu hakkında hazinece bir güne ma'lumat olub olmadığının bi't-takdîk muvahhâren cihat kaleminden ba der-kenâr beyân olunması iktizâ eyler

Fî: 25 Reb'ıyyü'l-evvel sene 311 ve 23 Ağustos sene 309

Tedkikât-ı kasidiyeleri el-icra Akçahisar Kazası Dağın'da Sarı Saltuk makamı olub ve ziyâretgâh olmağla hîn-i Tahîrde on nefer kimesneler ve yolları ta`mîr için te'yit olunub lakin makâm-ı mezkûrun zaviyedârı olub mütevellisi olmayub ta`mîr ve termine... için bir mütevellî lâzım ve mühim olmak kaza-i mezbûre ahallilerinden dahî vakf-ı te'yit etmeğe iktidarlık olmak nefis-i Akçahisar Pazarında bayi olunan galatın resm-i kill ve resm-i kantar baş muhâsebede defterhane-i amirede kaydı bulunmayub hariç-i ez-defter olmağla müceddeden vazî' olunması ahâli-i vilayet iltimaslarıyla zikr olunan rûsum-ı kil ve rûsum-ı kantarın hasıl olan galesinden makâm-ı mezkûrun ta`mîr ve terkim... etmek şartıyla ve yevmi altı akçe ile tevliyeti 3 Şaban sene 1148 tarihinde Bektaş bîn-i Hasan Dede'ye mahdûden tevcih olunduğu mutazammın ve sonra da 13 Reb'ıyyü'l-evvel sene 1181 tarihinde te'hiden berâtları verildiği anlaşılub zaviyedârlık cihetine ve vakfiyesine... olunamamış ve maahaza evkâf-ı mezkûrda Maliye ve Evkâf-ı Hümayûn hazinelerinden hangisi tarafından mazbut edildiği bilinmemiştir.

Fî: 28 Kanûn-ı Evvel sene 309

Evkâf u Humayûn... İdâresi

Mahmud

Bade'l-icâb iden muâmeleifâ kılınmak üzere bir kerede cihat idâresinde mütehariç kayda muhârer Akçahisar Kazası Dağın'da Sarı Saltuk makamının ta`mîr

ve termîmive... için şart ve tahsîs kılınan Akçahisar Pazarında bayî' olunan galatın resm-i kil ve resm-i kantarından hâsıl olunan gallesi olarak varidâd-ı hayrullarına... dahil olun olmadığının ve olduğu halde mikdârının bi't-tasdik muhâsebe-i umumiyye dairesinde bâ-der kenar beyân olunması iktizâ eyler

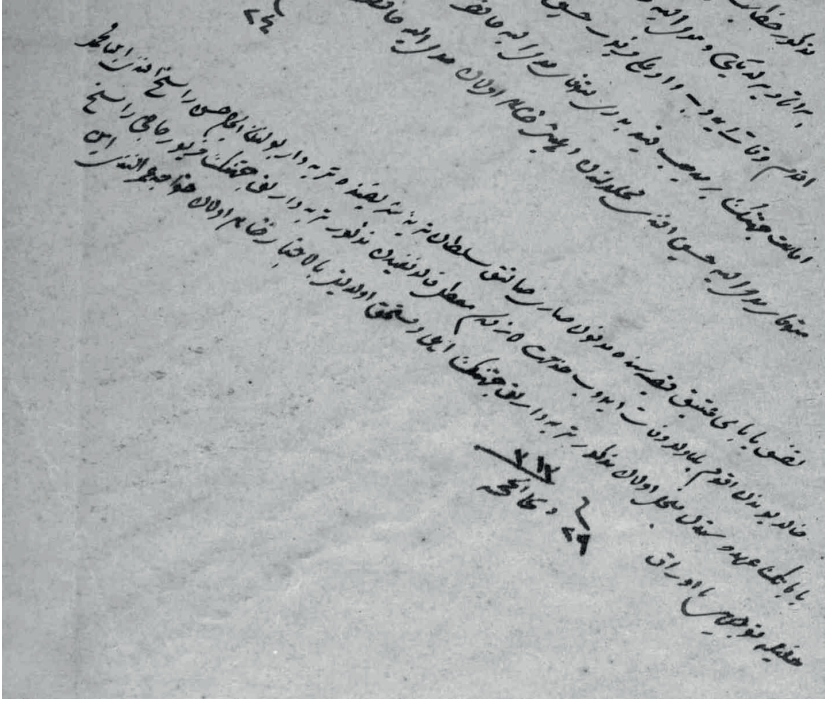
Fî: 9 Recep sene 311 ve fî: 4 Kânûn-ı Sâni sene 309

İşkodra Vilâyetinden varîd olan 8 Ağustos sene 309 tarihi ve iki numrolu merbut Tahrîratta Akçahisar Dağın'da vâki` Sarı Saltuk Makâmının tevliyet ve Zaviyedarlık ciheti bâ-berât-ı `âlîşân `uhde-i tasarrufunda olduğu ve buna karşılık kil ve kantar rûsumu kendüsüne terk edildiği halde canîb-i hazineden zabıtlâ hissesine aid mikdâr verilmediği vazîfe-i mezbûreyi Şaban Efendi nâm kimesne tarafından dahî vazîfesine müdâhale olunduğu beyanıyla icrâ-i icâbı Akçahisarlı Kasım bin Adem Bektaş nâm kimesne tarafından istidâ' olunması üzerine Akçahisar Kazası Kaim-makâmlığıyla veryân eden muhâbere-yi şâmil mazbata-i cevâbiyeye merbut olan berât sûretleri Meclis-i idâre-i vilâyet idâresiyle leffen takdîm kılınmağla münderecâtına göre muktezasının emr ve iş`arı gösterilmiştir. Hazinece tedkikât-ı lâzime-i icrâ ettirildikde Akçahisar Kazası Dağın'da Sarı Saltuk makâmı olub ziyâret-gâh olmağla hin-i Tahrîrde on nefer kimseler ve bu yollarını ta`mîri için te'yîd olunub lâkin makâm-ı mezbûrun zaviyedârı olub mütevellisi olmayub ta`mîr ve termîmi ve kanâdin-i ve sun'u için bir mütevellî lâzım ve mühim olmağın kaza-i mezbûre ahalilerinden dahî vakf-ı ta'yin etmeğe iktidarları olmayub nefsi-i Akçahisar Pazarında beyî' olan galatın resm-i kil ve resm-i kantar baş muhâsebede Defterhane-i amîre de kaydı bulunmayub hariç-i ez-defter olmağla müceddeden vazî' olunması ahâli- vilâyet iltimaslarıyla zikr olunan resm-i kil ve kantar hâsıl olan galesinden makâm-ı mezkûrta`mîr ve termîm ve inkâd-ı etmek şartıyla ve yevmi altı akçe ile tevliyeti 3 Şaban sene 1148 tarihinde Bektaş bîn-i Hasan Dede'ye müceddeden tevcih olunduğunu mutazammın 13 Cem'aziyye'l-âhîr sene 1181 tarihinde müceddeden berâtları verildiği cihat idâresinden ve İşkodra Vilâyeti evkâf Muhasebeciliğinden tevarud eden varidâd cedvellerinde mezkûr Sarı Saltuk Makâmı Vakfından olarak bir güne varidât dahîl olmadığı Muhâsebe-i umûmiyye idâresinden başka Başkayazılan der-kenârda beyân olunmuş ve mezkûr muhâsebecilikden tevârud eden mesarifât cedvellerine dahî müracaat olundukda vakf-ı mezkûrdan olarak bir güne mesârifât dahîl bulunmadığı görülmüş olduğundan maada bu bâbda te'yit edecek hale göre icâb eden muâmeleyi îfâ kılmak üzere evvel emirde makâm-ı mezkûrun ta`mîr ve temimine ve kanadil ve sun'ına ve tevliyet ve zaviyedârlığına mahsûs olmak üzere karşılık itihâz olunan resm

kantardan hâsıl olan galatın nereden ve kimler tarafından ve hangi tarihten i'tibâren zabt edildiğinin ve bunun varidâtı şehir-i ve seferi kaç gurûşa baliğ olduğunun ve zabt-ı varidâtı ahz olunduktan sonra gerek zavîyedârlığa vazîfe-i ta'mîr ve termîmine ve kaenâdil-i sun'huna mahsûs olmak üzere nesine i'tâ olunub olunmadığının el-hâsıl bu bâbdaki ma'lûmat-ı mahalliyenin bi't-tarîk-i hukuk ve tetkikiyle keyfiyetin muvazâhan beyânlarından İškodra Vilâyet-i Celilesine Tahrîrât-ı âliyye-i izbârı zımmında iş bu evrâk Mektûbi Kaleminden Evrak Şubesine tevdi' kılındı.

Fî: 27 Recep sene 311 ve Fî: 22 Kânûn-ı Sâni sene 309

14-(a) IMUF. EHMM.00713,00085

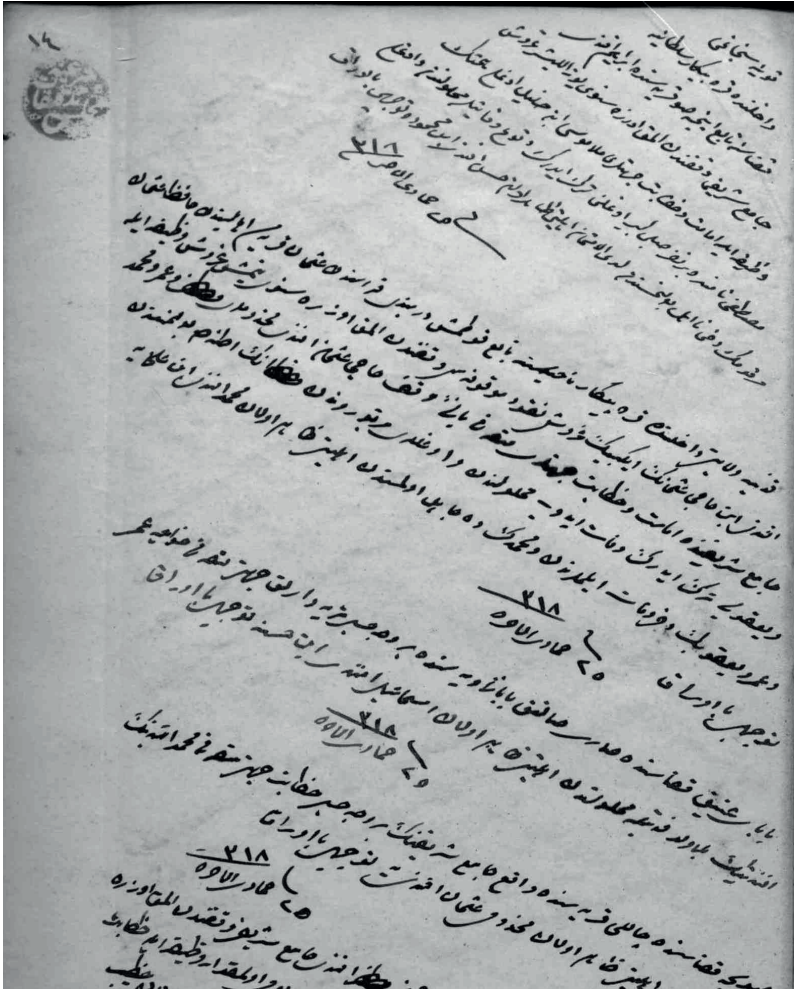

14-(b) IMUF. EHMM.00713,00085

Nefs-i Baba-i `Atik Kasabası'nda medfûn Sarı Saltuk Sultan türbe-i şerîfnde türbedâr bulunan el-Hacc Hasan Rasih Efendi ebnân Mehmed Halid bundan akdem bi'la-veled vefâat edüb hizmet-i lazımanesi matuf bulunduğundan mezkûr türbedârlık cihetinin mezbûr Hacı Rasih Babanın `uhdesinde münhâl olan mezkûr türbedârlık cihetinin i`tâ ve müstehâk olduğunun olan bi'l-ihiyâr hamil olan Havace Ömer Efendi ibn-i Halil'e tevcihi bâ evrâk

Fî: 29 Zi'l-hicce sene 313

15-(a) EHMM.00730,00008

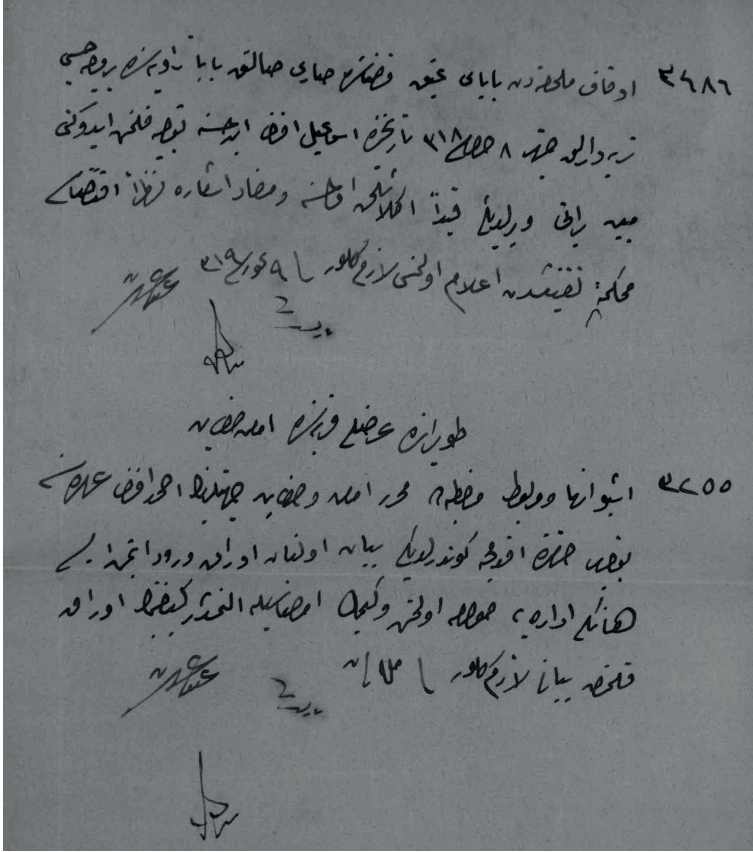

15-(b) IMUF. EHMM.00730,00008

Baba-i `Atîk Kazası`nda Sarı Saltuk Baba Zaviyesi`nde ber-vech-i hasebi türbedârlık cihet-i tasarrufa Havace Ömer Efendi`nin bi`la-veled vefâatıyla mahlûlünden ahâlınden zahîr olan İsmail Efendi ibn-i Hasan`a tevcihi bâ evrâk

Fî: 25 Cemâziyye`l-evvel sene 318

16-(a) BOA. EV. MKT. CHT.00546,00196

16-(b) BOA. EV. MKT. CHT.00546,00196

Hüve No: 3486

Evkâf-ı mülhâkadan Baba-yı `Atîk Kazası'nda Sarı Saltuk Baba Zaviyesi'nde ber-vech-i hasbi türbedârlık cihet 8 Haziran sen 318 tarihinde İsmail Efendi ibn-i Hasan'a tevcih kılınmış idüğünü mübeyyîn berâtu verildiği kayden anlaşılması olmasına ve müfâd-ı iş'ara nazarân iktizâsı Mahkeme-i Teftişden i`lâm olunması lâzım gelür

Yazıldı, Bende: Ali bin Abdi - Fî: 9 Temmuz sen 319

17-(a) BOA. EV. MKT.02883,00088

مکتوبی قلم منصوص سوره در		۴۴	
ملاحظات	تاریخ	تاریخی	تاریخی
	۲۱	۱۸۱	۱۸۱
<p>بابا ایضاً قلم منصوص سوره در راهی تریه دارلی حقیق اولوبه توجیه قید نیک اشخاص حقیق اولوبه لایحه واردا اولوبه ۱۰ مارچکی تاریخ و ۸ قورون نه کیم عید اصفی ایف اوز نه لایحه قیوم اولوبه حقیق و نه بابا ایضاً قلم منصوص سوره در تاریخی ۱۸۱ و ۱۸۱ تاریخ و ۸ قورون نه کیم عید اصفی ایف تاریخی ۱۸۱ و ۱۸۱ تاریخ و ۸ قورون نه کیم عید اصفی ایف</p>			

17-(b) BOA. EV. MKT.02883,00088

Mektûbî Kalemine Mahsûs Müsveddedir

Evrak Numrosu: 181

Tebliğatı Tarihi: 26 Muharrem sene 324

31 Mart sene 320

Hüve

Mâliye Nezâret-i Celîlesine

Baba-i 'Atık Kasabası'nda vâki` Sarı Saltuk Dergâhı Tûrbedârılığî hakkında olan tevcîh kaydının iş`ârı hakkında bu bâbdaki evrâkın leffiyile varîd olan 10 Mart sene 320 târîhli ve 13 numrolu tezkîreyi `âlîye-i âsefâneleri üzerine lede'l-tasdîk evkâf-ı mülhakadan Baba-i 'Atık Kazası'nda Sarı Saltuk Baba Zaviyesi'nde ber-vech-i mezkûr tûrbedârılık ciheti Hoca Ömer Efendi'nin `uhdesinde iken bilâ-veled vukû`-ı vefâtıyla mahlûlünden 8 Zil'ka`ade sene 318 târînde İsmail Efendi bin Hasan'a tevcîh kılındığı anlaşılmış olduğunun cevâben savb-ı sâmi-i nezâret-penâhîlerine izbârı cihât kaleminden ifâde ve evrâk-ı mezkûra leffen i`âde kılınmış ol bâbda.

18-(a) BOA. EV. MKT. CHT.00766,00294

سجلات	تاریخ			محل			ملاحظات
	روز	ماه	سال	شماره	محل	تاریخ	
	۱۸۱۸			۱۶	سابق	۱۶	<p>(1324)</p> <p>افغانستان و در این سند مذکور است که این سند را در وقت اول در افغانستان با خود دره بابای غیره و سایر سند صاری صانعه بابا زاد در این تاریخ در این تاریخ در این تاریخ در این تاریخ در این تاریخ ۱۸ صاری اول در این تاریخ در این تاریخ در این تاریخ در این تاریخ در ۱۹- چهل و نه اید و بعد از این تاریخ در این تاریخ در این تاریخ در این تاریخ ۱۸- مصافحه تاریخ در این تاریخ در این تاریخ در این تاریخ در این تاریخ بسیه برات حال اصنام و اعیان منین فیما افلاک منین لکن این قوی دره سند اعیان افلاک منین دره سند حیات اسامه نطق اصنام منین افلاک منین نکته: این سند در این تاریخ در این تاریخ در این تاریخ در این تاریخ سنگر نصیحت بود و بعد از این تاریخ</p> <p>766/107</p>

EV.MKT.CHT 00766

18-(b) BOA. EV. MKT. CHT.00766,00294

Evkâf-ı Hümayûn Cihât Kalemine Mahsûsdur

Sıra Numrosu: 14/686

Tesvîd tarihi: 18 Şubat sene 324

İş bu arzuhâl ve merbutu mazbata münderecatına nazarân kuyûda mürâca'at olundukda Evkâf-ı Mülhâkadan Baba-yı `Atık Kazası'nda Sarı Saltuk Baba Zaviyesi'nin vazîfe-i mu'ayyene ile zâviyedârlığı 21 Cemâziyye'l-evvel sene 287 tarihinde tarîkat-i âliyye-i Nakşîyyeden İsmail Efendi ibn-i Abdullaha tevcîh ve ber-vech-i hasebi türbedârlığı da 18 Ramazan sene 322 tarihinde Hafız Süleyman Efendiye tevcîh olunduğunu mübeyyîn berât-ı âlî ısdâr ve i'tâ kılındığı kayden anlaşılmiş olmağla münderecât-ı istid'aya nazaran nizâm ve usûlü dairesinde iktizâsı îfâ buyrulmak üzere mezkûr arzuhâl ve merbutuyla beraber mazrûfen taraf-ı âlî-i meşihât-penahiye takdîmi bâbında emr u fermân hazret-i menlehü'l-emrindir

Mahkeme-i teftişe tevdi' kılındı.

19-(a) BOA. EV. MKT.00660,00116

هـ محمد حسن بوسنة ولايه جلد سیه اوراق محمد حسن
واحد مویست وقتند نهای قصه جوارخ واقع
قره بی بی محمد حسن صای صالونه زاویج بوسنة نسبی اولاره بیخ محمد حسن فیضا بی بی
مخص اولاره یوز غوره معایله زافه فرموده ببارینه علی تخصیص بوسنة اولاره نسبی
او یوز غوره ضعیفه بعضه اعراضه طرفنده قاسم طرفه اولاره قاسم بوسنة نسبی
معین طرفه قطع التمس و بیب - اوقه مویله و یوز ضروره اولوغنده و ذاتا نسبی
بوسنة اهالیسینه اطوب غریب الدیار اولوغنده قاسم بوسنة نسبی
اولوغه بعضه طرفه اقام و التمس نسبی و تحقیقاه فوریه و لازم لمی ایلمای
بیخ محمد حسن فرموده بعضه مختلف حقق خلاف شرط حرکت ایسکه نسبی زاویه نسبی
اصانک مجردا یانا و احیا اوقه نسبی و رضی قابل سکنا اولیغجه درجم خواب و بعد کبر
وقف قرغانه ایله بعد کبر سعوار فرستاده کسانه فروضه ایسکه و قصه نسبی
اهالیسینه بعضه اذاعه قیام بولایقی بالقصه نسبی ایسکه نسبی اولاره نسبی
فعله مخص اولاره نسبی و بعضه اعلام و بعضه اوقه اولاره نسبی اوزرینه مقام علی اجناس نسبی
عوبده نسبی نسبی نسبی اعلام مجاری ایجابا اعرا و لازم نگاره نسبی
اعنه اولوغه اقله اولوغه نسبی نسبی نسبی نسبی نسبی نسبی نسبی نسبی نسبی نسبی
عزیزان و نسبی نسبی نسبی نسبی نسبی نسبی نسبی نسبی نسبی نسبی نسبی
افسوس اذاری اولوغه نسبی نسبی نسبی نسبی نسبی نسبی نسبی نسبی نسبی نسبی نسبی
افسوس اذاری اولوغه نسبی نسبی نسبی نسبی نسبی نسبی نسبی نسبی نسبی نسبی نسبی
صورت نسبی نسبی نسبی نسبی نسبی نسبی نسبی نسبی نسبی نسبی نسبی نسبی
660/52

10
12
14
16
18
20
22
24
26
28
30
32
34
36
38
40
42
44
46
48
50
52
54
56
58
60
62
64
66
68
70
72
74
76
78
80
82
84
86
88
90
92
94
96
98
100

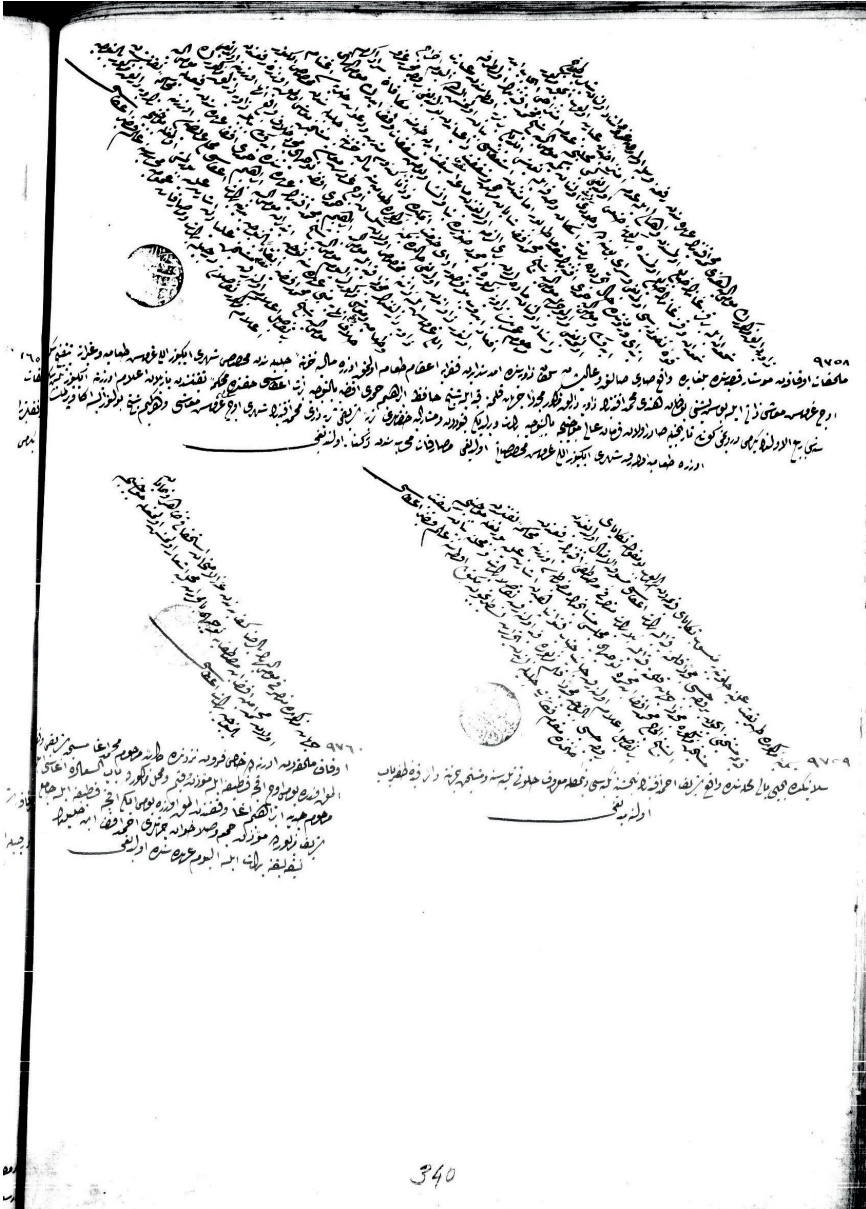
EV. MKT

19-(b) BOA. EV. MKT.00660,00116

Bosna Vilâyet-i Celîlesiyle Evkâf Muhâsebeciliğine

Hersek Sancağı dahilinde Mostar Kazası'nda Balagay Kasabası civârında vâki` Sarı Saltuk Zaviyesi Post-Nişini olan Şeyh Mehmed Efendi'nin kayd-ı hayat şartıyla mahsus olan yüz gurûş ma`âşla Zaviye-i mezkûreye bâ-berât-ı âli tahsîs buyrulmuş olan şehir-i üç yüz gurûş ta`amiyenin ba'zı eshâb-ı itirâz tarafından karışdurulmuş olan fesâd-ı vâki` olan hilâf-ı inhâ üzerine bir müddetten beri verilmediğinden katı` olunması cihetiyle efend-i mûmâ-ileyh düçâr-ı zaruret olduğundan ve zaten kendüsü Bilüciistan Ahalisinden olub garîbü'l-diyâr bulunduğundan zikr olunan ma`âş bu bâbda icrâ-i hakkaniyet olunması ba'zı tarafdan ifâde ve iltimas olunmuş ve tedkikât-ı kuyûda ve lâzıme ledelicra-i mûmâ-ileyh Şeyh Mehmed Efendi mezkûr ta`amiyyeyi hakkında hilâf-ı şart ettiğinden başka Zaviye-i mezkûre ittisâlinde müceddeden bina ve ihya olunan tekke-yi dahî kabul süknâ olmayacak derecede harab ve bir aded kebîr vakıf kazgan ile bir aded kebîr şamdanı Hristiyan Kilisesine furûht eylediği ve kasaba-i mezkûre ahalisinden ba'zısına ezâ ve cefâ da bulunduğu bi't-tahkîk tebeyyün edildiğinden Zaviyedarlık mezkûrun `uhdesinden ref'iyile mahsus olan mezkûr ma`âş ve ta`amiye ile ehliyet ve liyâkatı olan tarîk-i âliyye-i Kadîrriyyeden Şeyh Hafız İbrahim Hamdi Efendi `uhdesine tevcihi mahâllinden bâ-i'lâm ve mazbâta vâki` olan iş`âr üzerine makâm-ı âli-i cenâb-ı ...-i penâhiden olunan iş`âr-ı âliyye ve mahkeme-i teftişden yazılan i'lâm mûcibince icâbı icrâsı ve lâzım gelen berâtü'tâ olduğuna anlaşılmiş olub ancak mûmâ-ileyh Şeyh Mehmed Efendi beyân olunan ahvâl-ı nâmarziyyeden beri-i elzem olarak inhâ-i vâki` eshâb-ı itirâzının desayyisi ve evsadı üzerine olduğu gibi mûmâ-ileyh Şeyh Hafız İbrahim Hamdi Efendi asker-i şahâne imamlığı hizmetinde istihdâm olunarak zaviye-i mezkûrede hizmetin makrun rü'yet olduğuna halde zaviyedarlık mezkûr `uhdesinde ifâ-i nizâmen gayr-ı caiz bunun Şeyh Mehmed Efendi `uhdesinden ref'i dahî sûret-i mevsûkada beyân olmak ve mûmâ-ileyh İbrahim Efedinin imam-i hizmetinde bulunduğu ba'zı eshâb-ı agrâzın efsadı üzerine olduğu takdirce bu sûretin mugâyir-i mukâbelet olacağına beyân olunmuş olmasına nazarân... olunmuş idüğü bedihî ve bariz bulunmuş olmasıyla bunun meclisçe muhâkkane bi't-tahkîk mûmâ-ileyh Şeyh Hafız İbrahim Hamdi Efendi'nin ol vecihle imamlık hizmetinde bulunduğu ve mûmâ-ileyh Şeyh Mehmed Efendi hakkında vukû` olan şikâyatın ahrâz-ı mübeyni edüğü ifâde olduğuna teyîd eylediği sûrette zavidârlık mezkûr ma`âş ve ta`amiyesiyle beraber zaviyedar la-hâkk-ı mûmâ-ileyh `uhdesinden ref'iyile mûmâ-ileyh Şeyh Mehmed Efendiye tevcihi zımmında lâzım gelen i'lâm ve mazbatanın bi't-tanzîm irsâli lâzımeden olmağla ve sûret-i hâl Evkâf-ı Muhâsebeciliğine dahî yazılmağla muktezasının ifâsı hususuna himem-i âliyye-i daverileri erzânı buyrulmak bâbında

20-(a) VGM. D. 00877-00174

20-(b) VGM. D. 00877-00174

Numro: 9758

Mülhakât-ı evkâfdan Mostar Kasabası'nda Balagay'da vâki` Sarı Saltuk ve Alişân Sultan Zaviyesi'nde emr-i şer'iden fukarâya i`tâm-ı taam olunmak üzere Maliye-i Hazine-i Celîlesinden mahsus şehir-i iki yüz elli gurûş taamiye ve gayr-ı ez-... seksan üç gurûş ma`âş-ı zati ile Post-nişîn bulunan Hindi Mehmed Efendi'nin Zaviyedârlık mezkûr müceddeden cihât kalemine kayd ile Şeyh Hafız İbrahim Hamdi Efendi'ye bi't-tevcîh berât i`tası hakkında Mahkeme-i teftişden yazılan i`lâm üzerine iki yüz yetmiş sekiz senesi Rebî`u'l-evvelinin yirmi dördüncü günü tarihiyle sâdır olan fermân-ı âlî mûcibince bi't-tevcîh berât verildiği kuyuddan ve müşârün-ileyh hazretleri türbe-i şerîfi türbedârı Mehmed Efendi'nin şehri üç gurûş ma`âş-ı ve her kim Şeyh bulunur ise ana verilmek üzere taamiye olarak iki yüz elli gurûş muhassasatı olduğu masârifât muhâsebesinden der-kenâr olduğu

Zaviyedârlık mezkûrun mûmâ-ileyh Hindi Mehmed Efendi `uhdesinden ref'ine vesile olarak guru? ve isnad olunan şeyler bir tuğ-i şamdan ile bir kazgânın zayı? olmasından ve ahâlî ile adem-i imtizâcından ibâret olub ancak mezkûr şamdan ve kazgânın zayı? olmasında bir gûne sani? olmadığı gibi mahallince adem-i imtizâcî icâb ider kuvve-i nüfûziyesi olmadığı ve Saray Bosnada vücûdu rivâyet olunan tekke mûmâ-ileyh Şeyh Mehmed Efendi'nin ol tarafa ibtidâ-i vürûdunda hâl-i tecerrüdde bir müddet iskân ve sadaka ile taayyüş eylediği bir türbe odasından ibâret idüğü ve mûmâ-ileyh Hamdi Efendi'nin mukâddema tabur imamından isti'fâsı beyân olunmuş ise de el-yevm ihrâc olunmadığı ve ol vechle mûmâ-ileyh Seyh Mehmed Efendi şayân-ı merhamet ve şefkât ve a'yândan bulunduğu ber-vech-i muhârrer guru? ve isnâd olunan maddelerden beriyü'z-zimme olduğundan mâ'adâ mukaddemâ sebkât eden hizmetine mükâfât serdâr-ı ekrem merhûm Ömer Paşa zaviye-i mezkûreyi mücedded sûretde bina ve inşâ ve ba'zı musakkafât vakf ederek mûmâ-ileyhin ifâad edüb bila-kusur edâ-i hizmet etmekte ve zaten kendüsü mütedeyyin da'vât-ı hayriyesi iğnâm olunur zevâtta olduğu halde Tekke-i mezkûre taamiyyesine Maliye Hazine-i Celîlesinden mahsûs iki yüz elli gurûş ile zatına mahsûs olan seksan üç gurûş ma`âş meşihât ma`âş-ı olmak üzere ref'ından zavidârlığının müceddeden kayd ile mûmâ-ileyh İbrahim Hamdi Efendiye tevcîhi muharrer ve hilâf-ı vaki? inhâ üzerine olduğu ve taamiye ve ma`âş-ı mezkûrlar el-yevm mûmâ-ileyh Şeyh Mehmed Efendi'nin `uhdesinde idüğü beyânıyla zaviyedârlık-ı mezkûre hilâf-ı inhâya mebnî `uhdesine tevcîh ettiren mûmâ-ileyh İbrahim Hamdi Efendi `uhdesinde ref'ıyla mûmâ-ileyh

Şeyh Mehmed Efendiye ibkâ'en bi't-tevcîh yedine berât i`tâsı mahallî 'arizâsı üzerine Mahkeme-i Teftişden ber-tafsîl i`lâm olunarak Meşihat-i 'Ulyadan işâret-i 'aliyye buyrulmuş olmağla mucîbince zaviyedârlık-ı mezkûr bi't-tevcîh i`lâm-ı mezkûr tafsîlâtı derecesiyle berât ve masârifât-ı umûmiyye muhâsesine ilm-ı haber i`tâsı.

